LAISVĖ
Bi-weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 718

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN BI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dvisavaitinis
Jungtinėse Valstijose $12.00
Kanadoje $15.00
Kitur užsienyje $15.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c.

NR. 8 ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, LIEPOS [JULY] 31, 1987 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ 76-IEJI METAI

LIBRARY
AUG 2 9 1987
STATE HISTORICAL SOCIETY OF WISCONSIN
MADISON, WI 53706

Kas naujo Jungtinėse Tautose

● Jau paskelbta, kad 42-oji Generalinės asamblėjos sesija prasidės rugsėjo 15 d. Atidaryme žada dalyvauti daug žymių vadų, prezidentų ir užsienio reikalų ministrų. Kalba ir apie galimą Tarybų Sąjungos vadovo Michailo Gorbačiovo dalyvavimą, kas įvyktų ryšiuje su jo susitikimu su prezidentu Reaganu Washingtone.

● JT Generalinis sekretorius Javier Perez de Cuellar, dalyvavęs Genevoje JT Konferencijos prekybos ir ekonominio vystymosi reikalams atidaryme, pareiškė, kad ši sesija padės peržvelgti bendras pastangas, siekiant palengvinti kelius besivystančioms šalims išlįsti iš kaskart vis labiau ir labiau augančios skolų krūvos.

● Norvegijos ir Kanados atstovai pateikė Nusiginklavimo konferencijos sesijai Genevoje pasiūlymą parengti tarptautinę konvenciją cheminių ginklų uždraudimui ir pateikė būdus, kaip galima būtų prasižengimus patikrinti.

● Didėja galimybės dėl tarptautinės konferencijos Artimųjų Rytų reikalais. JT Gen. sekretorius ir jo įgaliotiniai veda pasitarimus su to regiono šalių atstovais, JT Saugumo Tarybos nariais.

● Tarybų Sąjungos atstovas prie JT įteikė Gen. sekretoriui laišką, kuriame pareiškiama, kad TSRS vyriausybė remia jo pastangas užbaigti "ilgai užtrukusį ir beprasmį karą" tarp Irako ir Irano. Pritariama pasiūlymui, kad būtų atitraukti iš vandenų visi svetimų valstybių laivai, ir pasisakoma prieš JAV vyriausybės pastangas siekti karinės ir politinės hegemonijos tame regione.

● Genevoje vykstančioje JT Ekonominės ir Socialinės Tarybos sesijoje peržvelgtos priemonės, kuriomis siekiama pasauliniu mastu kontroliuoti AIDS ligos plėtimąsi. Tuo reikalu pranešimą pateikė Tarptautinės Sveikatos Organizacijos generalinis direktorius Dr. Halfdan Mahler.

Nauja Jungtinių Tautų informacijos šefė

Jungtinės Tautos. — Naujai paskirtoji JT Informacijos viršininkė Therese Paquet-Sevigny pradėjo savo darbą, pasinešusi pasauliui pristatyti šią tarptautinę organizaciją naujoje šviesoje. Ji sako, kad neužtenka tvirtinti, jog Jungtinės Tautos — tai puiki organizacija, bet reikia ir įrodyti, kokia nauda iš jos tautoms ir paskiriems žmonėms.

Tokia mintimi ji pradėjo savo spaudos konferenciją, pirmą sykį susitikdama su korespondentais, akredituotais Jungtinėse Tautose. Prieš tai ji jau buvo susitikusi su spaudos žmonėmis Buenos Aires, Genevoje ir kitur.

Jos vadovaujamas skyrius čia vadinasi Public Information, o jos žinioje dirbančiųjų bus arti tūkstančio ne tik čia, bet ir visose šalyse, priklausančiose Jungtinėms Tautoms.

Kalbėdama apie ateities veiklą, naujoji viršininkė daug dėmesio skyrė lėšoms, kurių JT biudžete nedaug esama. Prie dabartinių padidėjusių ir nuolat kylančių kainų už viską, brangsta ir informacinis darbas, tačiau ji pasiryžusi į tuos laukus išeiti su naujausia technika. Pasitelkusi savo štabą, kuriam prieš tai ilgus metus vadovavo japonas, ji dabar rengia planus, kaip globaliniu mastu prabilti į eilinį pilietį ir jam nesudėtingai paaiškinti šios organizacijos reikalą.

Ši kanadietė, iš Montrealio, prieš tai darbavosi keliose radijo bet TV

Therese Paquet-Sevigny

komunikacijos ir garsinimų bendrovėse, pastaruoju metu buvo prezidente BCP Publicite Limitee, garsinimų kompanijos, dariusios per metus daugiau kaip $45 milijonus apyvartos. Jos vyras profesoriauja, dėstydamas psichologiją Montrealio universitete, sūnus yra veterinarijos gydytoju, o dukra šiuo metu baigia sociologijos studijas, siekdama magistro laipsnio.

Buenos Aires. Žmogaus teisių kovotojai tvirtina, kad pastaruoju metu paskelbtoji amnestija karininkams, kurie karinės juntos laikais yra nusikaltę prieš žmoniškumą, niveliuoja garsintąsias žmogaus teises, remtas dabartinio prezidento Raulo Alfonsin. Jis kaltinamas nusileidimu populiariam karininkų spaudimui.

Lietuvos dvasininkai dalyvavo krikšto jubiliejaus minėjime

Roma. — Į Lietuvos krikščionybės 600 metų jubiliejaus iškilmes iš Lietuvos buvo atvykusi dvasininkų delegacija, vadovaujama Telšių vyskupo Antano Vaičiaus. Buvo aštuoni kunigai, kiekvienas atstovaujantis savai diecėzijai.

Vysk. Vaičius įteikė popiežiui Lietuvos krikščionybės ženklą, kuris buvo iš gintaro, inkrustuotas medinėje plokštėje. Lietuvos delegacija dalyvavo visuose jubiliejaus renginiuose ir audiencijoje su popiežium bei iškilmėse šv. Petro bazilikoje, kur popiežius palaimintuoju paskelbė buvusį Vilniaus arkivyskupą marijoną Jurgį Matulaitį-Matulevičių.

Ragina savanoriškai išdalyti žemę varguoliams

Manila. — Rymo katalikų vyskupai savo pastoraciniame laiške, kuris buvo perskaitytas bažnyčiose, paragino Filipinų žemvaldžius savanoriškai išdalyti žemę varguoliams, nelaukiant tuo reikalu atskiro valdžios įstatymo. Laiške nurodoma ir tai, kad vyriausybė turės parengti programą ir būdus jai finansuoti bei pravesti.

Žemės paskirstymo klausimas jau kuris laikas čia tebėra kontroversijos centre. Remiantieji žemės paskirstymą siūlo, kad dar ligi liepos mėnesio pabaigos žemės reforma būtų paskelbta prezidentės vykdomuoju įsakymu.

"Bežemiai nūdien yra didžiausia tautinė problema. Jie yra varguoliai, išnaudojami, bejėgiai" — tarp kitų dalykų Filipinų vyskupai rašo. Katalikų bažnyčios, kurių didžiausiais rėmėjais yra žemvaldžiai ir kurios pačios valdo daug žemių, neprašo sau išimties statuso. Prezidentė Corazon Aquino su savo šeima turi 15 tūkstančių akrų cukrinių nendrių ūkį.

JAV sveikina Australijos premjerą

Sydney. — Prez. Reagan ir Valstybės sekretorius George Shultz paskambino ir pasveikino Bob Hawke ryšium su jo perrinkimu į ministrus pirmininkus. Trečiąją savo kadenciją Hawke pradeda ypatingu Amerikos palaiminimu, nes jis pritaria JAV užsienio politikai ir leidžia JAV karo laivams su branduoliniais ginklais lankytis Australijos uostuose bei laiko penkis Amerikos satelitus Australijos teritorijoje. Tai ne Naujosios Zelandijos premjeras David Lange, kuris nesutinka priimti JAV karo laivus, nei nori dalyvauti kariniame Anzus bloke.

JAV PAMINĖJO SAVO KONSTITUCIJOS 200 METŲ SUKAKTĮ

Šiemet liepos 16-ąją Philadelphijoje, prie Independence Hall, iškilmingai paminėta JAV Konstitucijos dviejų šimtų metų sukaktis. Nuotraukoje: orkestras žygiuoja pro tribūną, prie kurios susėdę kongresmanai ir senatoriai, šiai šventei specialiai atvykę iš sostinės. Kalbėtojai, kurių tarpe buvo ir Senato didžiumos lyderis Robert C. Byrd, pabrėžė įvykius, privedusius prie to, kaip 1787 m. liepos 16 d. buvo priimta konstitucija.

Salvadoro sukilėliai laimi kovoje prieš vyriausybę

San Salvador. — Vyriausybė paskelbė, kad į jos rankas patekęs marksistinių sukilėlių planas, kaip susilpninti JAV remiamą Salvadoro valdžią. Liepos mėnesio viduryje naujoji sukilėlių strategija buvo sėkminga: buvo visiškai nutrauktas viešasis susisiekimas. Sostinėje sustojo vaikščioti autobusai, nes, kur tik galėjo, juos sukilėliai apšaudė ar susprogdino.

Tai buvo pats veiksmingiausias jų pasiekimas per visas jau aštuonerius metus trunkančias kovas. Sukilėliams pritaria ir miesto žmonės. Tai sudaro naują problemą prezidento Jose Napopleon Duarte valdžiai, kuri nežino, kaip toliau elgtis. Atsakymo neturi nei amerikiečiai patarėjai. Padėtis šalyje blogėja dėl nedarbo ir infliacijos. Taip pat didėja nepasitenkinimas vyriausybe.

Amerika ligšiol jau daugiau kaip du bilijonu dolerių sukišo į Salvadorą, siunčia savo karinius patarėjus, ir nieko gero nepasiekia.

Už mirties bausmės panaikinimą

San Francisco. — Metiniame Amnesty International JAV skyriaus suvažiavime pasiryžta naujai veiklai už mirties bausmės panaikinimą Amerikoje. Ši tarptautinė grupė, kuri 1977 metais laimėjo Nobelio Taikos premiją, visą laiką kovoja prieš žmogaus teisių pažeidimą, bet mirties bausmę ji laiko pačia žiauriausia forma.

JAV skyriaus direktorius John Healy, kalbėdamas daugiau kaip tūkstančiui delegatų, pareiškė, kad "mes privalome žinoti, jog toje šalyje, kur įsigalioja mirties bausmė, tautinės mažumos turi bijoti, nes ji gali būti joms taikoma, panašiai kaip taikoma šioje šalyje prieš juodosios rasės atstovus". Kitas kalbėtojas, Charles Fulwood, pateikė statistiką, rodančią neproporcingai didelį skaičių juodųjų, nubaustų mirties bausme.

Pabrėždamas, kad JAV Amnestijos skyrius veiks kartu su NAACP ir Amerikos Civilinių laisvių unija, direktorius Healy pranešė, kad bus suaktyvinta veikla Floridoje, Texase, Louisianoje ir Georgijoje, nes daugiausia ekzekucijų vykdoma šiose valstijose.

Korėjos gyventojai nori daugiau laisvių

Vaizdas iš demonstracijų, kurios nusiaubė didžiuosius Pietų Korėjos miestus. Jas pradėjo studentai universitetuose, o paskui sustiprino ir darbininkai. Demonstracijos dalyviai neša portretą studento, kuris mirė po kelių savaičių, neatgavęs sąmonės, kai demonstracijų metu jam galvą sužeidė policijos mestų ašarinių dujų konteineris.

Seoul. — Prasidėjusios universitetuose, į gatves ir aikštes persimetė demonstracijos už demokratizaciją Pietų Korėjoje, kurią geležine ranka valdo nuo 1979 metų kariniu sukilimu valdžion atėjęs trijų žvaigždžių generolas prezidentas Chun Doo Hwan. Nors Pietų Korėją oficialiai valdo jo sudarytoji demokratinio teisingumo partija, bet pagrindinius sprendimus daro jis pats.

Didėjant opozicijai ir jos reikalavimams, prezidentas paruošė planą ateinantiems septyneriems metams ir ketino valdžią perduoti savo partijos pirmininkui Roh Tae Woo, žadėdamas palaipsniui įvesti daugiau laisvių. Bet opozicijai stiprėjant, prezidentas buvo priverstas pakeisti premjerą ir aštuonis ministrų kabineto narius.

Tautinės koalicijos demokratinei konstitucijai sudaryti vadas Kim Young Sam šiuos pakeitimus sutiko palankiai, bet pareiškė, kad jie mažai ką reiškia, nes "naujieji veidai" nesą jau tokie neutralūs. Ministras pirmininkas Kim Chung Yul yra generolas, o gynybos ministru paskirtasis generolas Chung Ho Young yra geras prezidento ir valdančiosios partijos vado draugas. Su jais jis kartu mokęsis ir baiges karo akademiją ir dažnai kartu kaltinamas dėl 1980 metais demonstrantų masakros.

Koalicija reikalauja, kad būtų paleisti politiniai kaliniai ir kad prezidentas padarytų viešą pareiškimą ir atsiprašytų tautą už jo valdžios žiaurumus ir korupciją. Net jei valdžia to ir nepadarytų, koalicija žada tęsti pasitarimus su valdančiąja partija dėl naujos konstitucijos sudarymo, siekiant įvesti tiesioginius prezidentinius rinkimus šiemet.

Nuo politinės padėties krašte pareis ir tai, ar ateinančiais metais čia galės įvykti vasaros olimpiniai žaidimai. Užsienis stebi padėtį ir darosi atitinkamas išvadas.

Nikaragva paminėjo savo revoliucijos sukaktį

Matagalpa, Nikaragva. — Sandinistų revoliucijos aštuonerių metų sukakties paminėti čia susirinko dešimtys tūkstančių Nikaragvos gyventojų. Netoliese šio miesto esančiame San Jose kaimelyje prieš kelias dienas vyko kovos su Amerikos remiamais kontrais, kurie, palikę daugiau kaip dvidešimt aukų, buvo priversti pasitraukti.

Prezidentas Daniel Ortega Saavedra savo kalboje pabrėžė, kad JAV tebetęsia savo karinę intervenciją ir nenori siekti taikos pasitarimų keliu. Nuo to laiko, kai JAV remiami kontrai pradėjo savo veiklą, yra žuvę daugiau kaip 43 tūkstančiai Nikaragvos gyventojų. Nuo karo veiksmų žymiai nukentėjo Nikaragvos ekonominė padėtis, sumažėjo eksportas į užsienį.

Prez. Saavedra nurodė, kad kongresiniai apklausinėjimai Amerikoje aiškiai įrodė, jog vadinamoji JAV demokratija nyksta. Jis taip pat pasišaipė iš prez. Reagano tvirtinimų, kad tasai nieko nežinojęs apie Iranui ginklų pardavimo pelno nukreipimo kontrams. "Jei tai teisybė, tai ji aiškiai kalba apie tai, jog prez. Reagan, pasaulinės jėgos prezidentas, nežino, kas vyksta jo raštinėse, Baltuosiuose rūmuose", — kalbėjo Nikaragvos prezidentas.

Nikaragvos prezidentas Daniel Ortega Saavedra kalba Magalpos aikštėje, kur dešimtys tūkstančių žmonių buvo susirinkę į mitingą, skirtą paminėti sandinistų aštuonerių metų revoliucijos sukaktį.

LAISVĖ LITHUANIAN BI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC. ISSN 0044-703X

Postmaster: Send address changes to
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911

Edited by "Laisvė" Editorial Board

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year $12.00	United States, per 6 months... $6.50
Canada, Lat. Amer., per year . $15.00	Canada, Lat. Amer., 6 months . $8.00
Foreign countries, per year ... $15.00	Foreign countries, 6 months ... $8.00

"Reagano eros" pabaiga ir juodieji amerikiečiai

Spauda pastaruoju metu daug rašė apie "Reagano eros" pabaigą. Tai nekelia nusistebėjimo. Pulkininko Oliver North ir visos administracijos skandalinga politika Irane ir Nikaragvoje (Iranscam) gerokai pagadino multiplikacinį supermeno Ramo vaizduotę.

Vietnamo karo atsiminimus, kaip rašo žurnalas **Time**, sužadino ne Silvestro Stalonės kretiniškos keršto fantazijos, o filmas Platoon, šiais metais pelnęs Oskarą. Broadwayaus komercinėse scenose dideliu pasisekimu demonstruojamas spektaklis Les Misérables ("Vargšai"), liečiantis skaudžią skurdo ir kančios temą. O žymus istorikas Arthur Schlessinger Jr. savo knygoje The Cycles of History prieina išvados, kad "konservatyvioji Reagano revoliucija pasibaigė", nors čia pat teigia, jog Reaganas buvo "savotiškas inovatorius".

Dabar, kaip rodo neseniai įvykusi Yankelovich Clancy Shulman apklausa, šioms prezidento "inovacijoms" nepritaria ir nemaža dalis tų "vidutiniųjų amerikiečių", kurie dar prieš porą metų jas entuziastingai rėmė: daugiau kaip 70 procentų apklaustųjų pasisakė už tai, kad būtų padidintos federalinės išlaidos neturtingiesiems ir pagyvenusiems žmonėms sveikatos apsaugai ir pagalbai benamiams: 69 procentai mano, kad reikia sparčiau didinti išlaidas socialinėms reikmėms, ir tik 23 procentai tebesilaiko nuomonės, kad būtina didinti karines išlaidas; 60 procentų apklaustųjų mano, kad vyriausybė turi veikti aktyviau tokiose srityse kaip sveikatos apsauga, skurdo naikinimas, miesto valdiškų namų statyba ir švietimas (beveik 56 procentai amerikiečių Amerikos švietimo sistemą laiko per prasta). Žinoma, socialine-psichologine prasme tai liudija Amerikos visuomenės atitolimą nuo "reaganomics" receptų. Tačiau įdomu, kiek šie poslinkiai praktiškai atsilieps skurdžiausiai gyvenančių amerikiečių, visų pirma juodaodžių padėčiai. Juk yra žinoma, kad būtent jie labiausiai nukentėjo nuo dabartinės administracijos ekonominės politikos.

Šį klausimą ypač aštriai kelia kandidatas į prezidento postą nuo demokratų juodaodis Jesse Jackson. Jis nesutinka su teigimu, kad "Amerika negali daugiau taikstytis su rasine diskriminacija ir "underclass egzistavimu". Anot Jesse Jackson, gyvenimas rodo, kad artimiausiu laiku, nepaisant besikeičiančių amerikiečių nuotaikų, juodųjų ekonominė padėtis nepagerės, jeigu būsima republikonų ar demokratų administracija nesiims šioje srityje radikalių priemonių.

Dabartinės administracijos atstovai, žinoma, nemažai kalba apie pagerėjusį nacionalinių mažumų gyvenimą. O žurnalas "U. S. News & World Report" rašo: "Jaunuolis juodasis baigęs kolegiją dirba **beveik tiek pat laiko kaip ir jo kolega baltasis**, 6 iš didžiausių Amerikos miestų merų — juodieji". "Bill Cosby Show" — viena populiariausių TV laidų. Turbūt, dar pridėjus, kad juodieji — geriausi džiazo muzikantai ir NBA žaidėjai, tokius įtikinėjimus būtų galima ir baigti.

• • •

Kitais metais sukaks 20 metų nuo Martin Luther King, Jr., nužudymo. Jeigu žiūrėsime į pilietinių teisių problemą, juodųjų mūsų šalies gyventojų padėtis kiek pagerėjo. Ypač tai pasakytina apie pietines valstijas. Tačiau King, jeigu dabar būtų gyvas, tikrai nesėdėtų sudėjęs rankas, matydamas pasibaisėtiną nemažos dalies juodųjų gyvenimo vaizdą. Statistika visuomet buvo gana patikimas dalykas. O ji liudija, kad šiuo metu vidutiniškai:

— kas antras auga šeimoje be tėvo;
— kas ketvirta juodaodė motina — nepilnametė;
— kas dvidešimtam juodaodžiui jaunuoliui grasinama nužudymu.

Tai tik patys iškalbingiausieji faktai.

Terminą underclass ("žemoji klasė") dabar jau priversti iškelti ir stambiausi Amerikos leidiniai. Juo dažniausiai žymima didžiųjų ir vidutinių JAV miestų vargingiausioji bendruomenės dalis. Tai savotiška subkultūra, už kurios slypi visiška desperacija, bet kokių vertybių netekimas. Tai pasaulis, kuriame vyrai neturi darbo nei pragyvenimo šaltinio, o moterys neturi vyrų. Kai kas iš jų tampa nusikaltėliais, kiti vienaip ar kitaip verčiasi. Daugelis jų — narkomanai ir alkoholikai; per pastaruosius dvejus metus juodųjų mirtingumas nuo narkotikų išaugo net tris kartus.

Visų šių problemų priežastys ekonominės, pagrindinė jų — nedarbas. Šiuo metu beveik pusė (iš 8,8 milijono darbingo amžiaus) juodųjų vyrų neturi darbo — skelbia Center for the Study of Social Policy. Čia tam tikrą vaidmenį, savaime suprantama, suvaidino pastarųjų dešimtmečių struktūriniai pasikeitimai darbo rinkoje: iki 1970 metų juodiesiems, dėl prastos profesinės kvalifikacijos, iš viso buvo uždari keliai į apdirbamosios pramonės įmones, o per vėliausius 15 metų, iš 23 milijonų darbo vietų, sukurtų privačiame sektoriuje, tik 1 procentas jų teko apdirbamajai pramonei, o 90 procentų paslaugų, aptarnavimo darbuose.

Šis darbas kompiuterių amžiuje reikalauja taip pat nemenko išsilavinimo ir kvalifikacijos. Todėl daugiausiai darbo vietų paslaugų sferoje atiteko kitų etninių grupių atstovams arba baltosioms moterims. Statistika liudija, kad iš tūkstančio 1970-1985 metais sukurtų naujų darbo vietų juodasis iš jų užėmė tik vieną vienintelę.

"Cikliškas nedarbas buvo juodiesiems problema praeityje", sako Eleanor Holmes Norton, Lygių įdarbinimo galimybių komisijos (EEOC) pirmininkė J. Carter administracijoje. "Dabar tai jau pastovi problema".

Paradoksalu, bet pačių skurdžiausių juodųjų amerikiečių socialinę padėtį dar labiau apsunkina nedaugelis jų kiek prasigyvenusiųjų kaimynų, kurie palieka getus. Jau dabar getuose sunku sutikti juodąjį gydytoją, policijos karininką, studentą, mokytoją. Jų paliktą socialinį vakuumą, anot Yale universiteto psichiatro James Comer užpildo dyleriai, narkomanai, savadautojai ir prostitutės. Ir jie dažniausiai būna gete vieninteliai, kurie turi kiek pinigų. Vaikai tokį gyvenimą mato kasdien. Todėl nenuostabu, kad paaugliai getose apie ketvirtadalį visų savo pajamų gauna nusikalstamu būdu. Nekelia nuostabos čia ir kasmet intensyvėjantis nusikalstamumas, kuriuo bauginami baltųjų amerikiečių vaikai.

• • •

Amerikiečiai jaučia, kad "Reagano era" baigiasi. Artėjant rinkiminei kampanijai, tai darosi vis labiau akivaizdu. Kokia "era" bus po Reagano? Ar ji bent kiek palengvins skurstančiųjų juodųjų amerikiečių padėtį, kuri dabar yra labai sunki? Kongresmenas William Gray (D-Pa.) ne taip seniai taip apibūdino šią situaciją: "Mes vis kaupiame socialinį nitroglicerinį, kuris gali greitai sprogti, ir šalis turės už tai vienu ar kitu būdu sumokėti".

Kas ką rašo ir sako

JEIGU TIKRAI RŪPĖTŲ TAUTŲ TEISĖS

Šiais laikais, kai amerikiečiai laiko kone savo pareiga mokyti visus kitus, kaip jie turi gyventi, tvarkytis ir elgtis, kad mums patiktų, panašia, kitų neprašyta, mokymo misija persiima ir lietuvių kilmės amerikiečiai. Argi ir mes, pažangiečiai, kartais automatiškai, kad ir iš geriausio nusiteikimo, neskubėdavome pamokyti Lietuvos žmonių, kad jie ne taip daro, jeigu tai neatitinka mūsų, Amerikoje gyvenančiųjų, paročių. Tiesa, Lietuvos žmonės labai pagarbiai išklausydavo mūsų nuomonę, net patys pageidaudavo kritinių pastabų, bet tie pamokymai būdavo naudingi, jei turėdavo saiką ir jei kritiškai vertindavome savo pačių gyvenimą.

O ką jau besakytume apie tuos suamerikonėjusius mąstymu tautiečius, kuriems prie viso ko kito labiausiai nepatinka socialistinė santvarka? Tai pagal juos Lietuvoje viskas taip negerai, jog iš ten turėtų visi bėgti. Ką jau čia bekalbėsime apie "Draugą" ir "Dirvą" — paimkime į rankas bet kurį "Akiračių" numerį. Taip ir trykšta intelektualinis pasidygėjimas tuo prasčiokišku gyvenimu Lietuvoje, taip ir persmelkia ištisus numerius išdidus socializmo, kaip menkaverčio gyvenimo būdo, niekinimas. Tik neaišku atidesniam ir mėginančiam galvoti skaitytojui, dėl ko ta mūsų simpatiškiausioji ir visų pavyzdingiausioji Amerika taip gąsdina savo piliečius "sovietine grėsme", o akiratininkai šiandieninėje Lietuvoje ieško tautinės stiprybės . . . Tik pasiskaitykite Vytauto Zalatoriaus Lietuvos gyvenimo apžvalgas ir sužinosite, jog dabar mūsų gimtajame krašte viskas negerai: ir kolūkių pažanga, ir švietimo tobulinimas, ir poilsio organizavimas, ir kova prieš girtuokliavimą, ir t. t. O jeigu ten šioje srityje būtų viskas kaip Amerikoje — gaila, V. Zalatorius nepasako, kaip toji laimė galėtų konkrečiai atrodyti.

Užtat visais atžvilgiais pagal mūsų patriotus, tokius, kaip V. Zalatorius, H. Žemelis, K. Drunga ir kiti inteligentai, žmogaus teisėmis Amerikoje rūpinamasi nepalyginamai geriau ir demokratiškiau, negu sovietuose. Suprantama, ir tautinėje srityje, kuri visiems Amerikoje įsikūrusiems patriotams yra pirminė, svarbiausia ir lemiamoji.

Tačiau dažnai skaitydamas apie tą jų rūpinimąsi tautinėmis teisėmis Tarybų Sąjungoje ir, žinoma, susidurdamas su nuolatiniu nepasitenkinimu dėl jų, vis "gaudau" save klausimu: palaukite, palaukite, o iš kur jau, ar iš Amerikos jau labiausiai tinka kalbėti apie žmogaus teises, ir ypač tautinėje srityje? Argi akiratininkai nežino to, ką žino ir "Draugo" redaktoriai; Amerikai mažų tautų teisės, kultūra ir laimė mažiausiai rūpi. Sakysite: štai kiek dabar Amerikos administracija kalba apie Pabaltijį ir jo tautas! Na, ir kas? Kalba todėl, jog tai naudinga propagandinėje veikloje prieš Tarybų Sąjungą. O jeigu tai ne duos naudos pačios Amerikos valdžios politiniams ar kitokiems interesams, ji paliks ramybėje ir Lietuvą, ir kitus mažus kraštus — dėkitės, kur norite. Argi nepriminė šitokios pažiūros K. Jurgėla, rašydamas apie tai, kaip JAV administracija nenorėjo pripažinti Lietuvos valstybės ir lietuvių tautos suverenumo teisių, kol to pageidavo niekam neatstovavęs caro pasiuntinys Washingtone? O juk buvo kalbama, kad po Pirmojo pasaulinio karo tik Amerika paskelbusi tautų laisvės ir apsisprendimo Europoje teisę. Bet juk ji nepadėjo susikurti nė vienai naujai tautinei valstybei, jeigu nebūtų įvykusi revoliucija Rusijoje, nebūtų tautos susikūrusios valstybių, tame tarpe ir Lietuva. Tada, kai pati Rusija, jau sovietinė, seniai pripažino Lietuvos valstybę, Amerika nesutiko to padaryti.

O gal Amerikos vyriausybė kada nors oficialiai paskelbė, jog laiko Vilnių Lietuvos sostine, neatskiriama lietuvių tautos nuosavybe? Gal kada nors rėmė šį mūsų tautai gyvybinį reikalą?

Jeigu kada nors Lietuvai iškiltų Vilniaus ar Klaipėdos problema, neabejokime — Amerika šia mūsų teise nei rūpintųsi, nei mums padėtų.

"Akiračių" apžvalgininkai gali ginčytis, jog nežinia, kaip ten būtų, jeigu tokia problema iškiltų, bet jie negali patvirtinti, kad pačioje JAV politikoje ir prigimtyje glūdi mažų tautų gyvybinių teisių supratimas. Suvesti viską į vien tik Amerikai ir "Akiračiams" pageidaujamą santvarkos pakeitimą dar visai nereiškia suprasti gyvybines lietuvių tautos teises.

• • •

Bet tada, kai Amerikos valdžia ir įvairūs, ypač antitarybiniai veikėjai nuolatos skelbia ištikimybę tautų teisėms, jie mažiausiai siekia įgyvendinti jas ten, kur patys tai privalo padaryti. Sakysime, jog banalu vis kartoti tas pačias tiesas apie indėnų Amerikoje beteisiškumą, bet jei nėra kai kam banalu vis kalbėti apie tarybinio Pabaltijo išvadavimą, tai būtina ir indėnus priminti.

Kiek šimtmečių egzistuoja Jungtinės Amerikos Valstijos ir amerikiečių konstitucija, tiek valstybės sudėtyje gyvena indėnai — šio kontinento pirmapradžiai piliečiai. Bet ką Amerikos valdžia padarė ir daro, kad jų tautinės ir elementarios žmogiškosios teisės būtų apsaugotos? Atėmė ir atiminėja žemes, iššudė tuos, kurie skriaudoms priešinosi, sugrūdo į skurdo rezervatus, nedavė nei darbo, nei rašto, nei švietimo. O juk kiek tų indėnų beliko? Argi prie krašto egzotikos, romantikos ir dvasinio turtingumo neprisidėtų kultūringos, savo raštą ir švietimą turinčios indėnų gentys? Argi pakenktų Amerikai jų savivalda?

Bet jei indėnas reikalauja sau žmoniškumo teisių, jis patenka už kalėjimo grotų, kaip kriminalinis nusikaltėlis. Peltieras — vienas iš daugelio tokio "rūpinimosi" demokratija, žmogaus ir tautos teisėmis pavyzdžių. Jeigu indėnas nori užimti kokią nors visuomeninę vietą Amerikos gyvenime, jis turi atsisakyti savo kalbos, paročių, tradicijų.

O gal V. Zalatorius "Akiračiuose" parašytų mane paneigiantį straipsnį? Sakysite, vietos tokiems nelietuviškiems reikalams stokoja? Bet juk "Akiračiai" išspausdino K. Almeno straipsnelį apie Tarybų Sąjungoje gyvenančią mažytę tofalarų tautelę, būdamas nepatenkintas, jog joje vis daugiau kalbama rusiškai. Rašytojas indėnų ten neprisiminė. Reikalas yra tas, kad ir tofalarai, ir koziakai, ir čiukčiai, ir nencai, ir kitos mažytės tautelės caro Rusijoje ir skurdo, ir sparčiai nyko, o Tarybų valdžia joms davė raštą, mokslą, sudarė sąlygas pasiturinčiai gyventi, suteikė savivaldos teises (įsikūrė autonominės respublikos, sritys, apygardos ir kt.), garsėja jų meno saviveiklos kolektyvai ir t. t. Kad jau septyniasdešimt metų mažytės tautelės, kai kurios sudarytos iš tūkstančio ar net šimtų žmonių, tebeegzistuoja, jų gyventojų skaičius didėja, yra savaime reikšmingas faktas. O kodėl K. Almenas ir "Akiračiai" niekad nepateikė Amerikos indėnų gyvenimo statistikos?

Kad Amerikai tikrai nerūpi tautų teisės, liudija ne tik indėnų, bet ir negrų, etninių grupių, tame tarpe ir lietuvių, JAV ilga istorija. Todėl ir amerikietiškai į pasaulį žvelgiantiems lietuviams netiktų tiek daug kalbėti apie tautų teises, kai jie prisimena Lietuvą ir Tarybų Sąjungą. Jeigu amerikietiškai būtų įgyvendinamos tautų teisės Lietuvoje, tai nežinia, ar norėtųsi lyginti jas su tomis, kurias lietuviai turi šiame krašte dabar.

Kazys Laisvėnas

...Ir šimtas procentų Tiesos reportažas iš "Gimtojo krašto" redakcijos

"Gimtojo krašto" redakcijos kolektyvas: Juozas Bendžius, vyriausiasis redaktorius Algimantas Čekuolis, Arūnas Marcinkevičius, Vilius Baltrėnas, Edmundas Grigaliūnas, Sigita Jacinevičienė, Leonardas Aleksiejūnas, Julija Mušinskienė, Viktoras Kapočius, Jadvyga Šidiškienė, Jonas Kuckailis.

Einu pas Lietuvos TSR Mokslų Akademijos prezidentą akademiką Jurą Požėlą, ką tik grįžusį iš Maskvos, iš tarptautinio forumo „Už nebranduolinį pasaulį, už tai, kad žmonija išliktų". Apie šį įvairių politinių partijų, visuomenės judėjimų, verslinių sluoksnių atstovų, mokslo ir kultūros veikėjų, dvasininkų — daugiau kaip aštuoniasdešimties šalių pasiuntinių susitikimą, vykusį 1987 m. pavasarį, daug rašyta. Rašė ir „Gimtasis kraštas". Tačiau kaip nepasiklausysi gyvų įspūdžių įžymiojo mūsų mokslininko, juolab kad jis pats atvirai ir karštai diskutavo su kolegomis, tarp jų su akademiku A. Sacharovu, prie „apskritojo stalo" dėl svarbiausio šiandienos žmonijos rūpesčio — kaip nusimesti vis sunkiau slegiančią branduolinio pavojaus naštą. Tai rūpi kiekvienam Žemės gyventojui, taip pat ir „Gimtojo krašto" skaitytojui, tad savaitraščio vyriausiasis redaktorius Algimantas Čekuolis nedelsdamas renka Akademijos prezidento telefono numerį, prašo priimti „G. k." bendradarbį...

„Kas dabar svarbiausia, apie ką daugiausia šneka žmonės?" — nuolat sukasi klausimas redakcijoje. Vadinasi, tai, kas labiausiai rūpi tiek užsienio, tiek savojo krašto skaitytojams, ir turi būti laikraščio puslapiuose. Ir būti taip, kaip iš tikrųjų yra: pirmasis kriterijus — teisybė.

Ne visada ji būna paviršiuje, ne kiekvienas vienodai vertina tą patį dalyką. Dažname savaitraščio numeryje skaitytojai mato redakcijos dailininko Edmundo Grigaliūno nupieštą rubriką „G. k." apskritasis stalas". Kai rašau šias eilutes, dar skamba ausyse karšti disputo apie medžioklę ginčai. Dėl to karštumo net redaktoriaus kambario, kur diskutuota, duris teko plačiai praverti, ir tris valandas niekas pro jas neišėjo: gera dešimtis medžioklės, gamtosaugos, miškų ūkio specialistų, tarp jų ir ministras, ir profesorius, dėstė savo argumentus, pasiūlymus, pageidavimus.

O kaip kirtosi nuomonės, kai prie „apskritojo stalo" susėdo rašytojas ir žurnalistas Stasys Kašauskas, Lietuvos radijo muzikos redakcijos vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas Algis Kaminskas, kompozitoriai Rimvydas Racevičius ir Povilas Dikčius, Vilniaus kvarteto arfistas ir muzikos kritikas Donatas Katkus, originalaus estrados ansamblio vadovas Vytautas Kernagis, apie kurio ansamblį ir buvo kalbama, poetas Vladas Braziūnas... V. KERNAGIS: „Stengiuosi išlaikyti kontaktą pirmiausia su savo karta — tikinčia gėriu, ieškančia jo, nes vien dabar madingu cinizmu, aršiu ritmu, garso įtampa vargu ar susikalbėsime". S. KAŠAUSKAS: „Kernagis pasirodė — visiškai naujas, originalus. Ėmė pasakoti, rodyti Marcelijaus Martinaičio poezijos teatrą, eiles palydėdamas gitara". R. RACEVIČIUS: „Kaip aktorius, kaip režisierius — jis galingas. Bet kai įsijungia muzika, Kernagio menas nebeišlaiko profesionalios kritikos. Šitokia muzika Kernagio ansamblis žaloja žmonių skonį". P. DIKČIUS: „Kernagio koncertuose įdomu: jo satyra, jo jumoras..."

Grįžo iš viešnagės JAV vilniečiai rašytojas Juozas Aputis, aktorius Vladas Bagdonas, istorikas Vytautas Merkys — ir tuoj kvietimas į „Gimtojo krašto" redakciją: prašytume interviu. Kuo skubiau, kol „neatvėso" įspūdžiai. Kuo nuoširdžiau ir atviriau apie tai, ką matę, ką jautę.

Kai grįžo iš Amerikos buvusių ilgamečių emigrantų šeima — Valys ir Vera Bunkai, vyrui, apsilankiusiam redakcijoje, irgi sakėm pažvelgti į tenykštį ir mūsų gyvenimą pačiomis objektyviausiomis akimis. Neslėpė reemigrantas — žodis žodin ir laikraštyje buvo išspausdinta, kad Kapsuke, kur jis su žmona įsikūrė, susidaro eilių parduotuvėse, ne visos prekės taip dailiai įpakuotos, kaip Amerikoje, mažiau kai kurių buities patogumų.

— Kokią Lietuvą turim, tokią ir rodykim, — sako Algimantas Čekuolis. — Tiesos turi būti visas šimtas procentų.

Nuo to jis pradėjo, atėjęs į „Gimtąjį kraštą", perimdamas vyriausiojo redaktoriaus pareigas iš poeto Vacio Reimerio. Būsim patenkinti, sakė, jeigu pavyks padaryti laikraštį bent pusantro procento įdomesnį skaitytojams. Jiems ir spręsti, kaip sekasi to siekti. O iš tos 1986 m. rudens dienos prisiminimų liko atminty ir pati pirmoji naujojo redaktoriaus užduotis. Ji teko mūsų fotografui Viktorui Kapočiui — padaryti Vacio Reimerio ir dar iki jo buvusio „Gimtojo krašto" vyriausiojo redaktoriaus — Mykolo Jackevičiaus nuotraukas, kad jos kabotų visų matomoje, garbingoje redakcijos vietoje. Vacys Reimeris savo ruožtu palinkėjo kolegai, sėdusiam į jo kėdę, kuo geriausios sėkmės, kalbėjo tikįs ta sėkme, nes kaip kitaip ir gali būti, kai laivo kapitonas toks prityręs, sumanus, tiek matęs (Algimantas Čekuolis iš tiesų yra nemažai išplaukiojęs jūrų, dirbdamas jūreiviu, o trumpesnės bei po keletą metų trukusios žurnalisto tarnybinės komandiruotės jį yra nuvedusios į daugiau kaip trisdešimt valstybių).

Laivui reikia, kaip žinoma, ne tik kapitono. „Gimtojo krašto" vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas Vilius Baltrėnas, užsitarnavęs Tarybų Lietuvos nusipelniusio žurnalisto garbės vardą, redakcijoje jau ketvirtį šimtmečio. Metams bėgant — „grįžta į vaikystę": išleido pirmą savo eilėraščių vaikams knygutę, atiduota leidyklai antra, trečia. Atsakingojo sekretoriaus Juozo Kuckailio darbo stažas irgi „barzdotas", kaip, beje, ir jis pats. O Daiva Markevičiūtė, redakcijos sekretorė, palyginti su juo — kūdikėlis, dirba tik nuo 1986-ųjų pabaigos. Amžiumi bei darbo stažu ne ką ją lenkia skyriaus vedėjas Arūnas Marcinkevičius, todėl ir yra toks greitas, nenustygstąs. Tačiau ką jau vargiai kas pralenkia gatvėje, greitkelyje — tai redakcijos automobilio

Nukelta į 3 pusl.

Aido chorui New Yorke 75-eri metai

Yra datos, kurias reikia prisiminti ne tada, kai sukaktys švenčiamos, bet kai reikia toms sukaktims ruoštis: jos nėra susijusios su vienu tik paminėtu įvykiu, kadangi padeda atskleisti ištiso kultūros reiškinio arba istorijos laikotarpio svarbą ir vaidmenį. Tokia sukaktimi reikėtų laikyti ir artėjantį Niujorko „Aido" choro jubiliejų: rugpjūčio 29 d. sukaks 75-eri metai, kai susibūrė populiariausias pažangių lietuvių choras.

Suprantama, šiandien negalime kalbėti apie niujorkiečių „Aidą" kaip pastovų, tebesitelkiantį meno saviveiklininkų kolektyvą. Tačiau tebėra aidiečiai ir jų vadovai, tebėra gyvas prisiminimas ir tradicijos, tebėra galimybės paminėti šią reikšmingą sukaktį. Juk svarbiausia — jie yra tikrieji liudininkai to plataus ir reikšmingo kultūrinio reiškinio, kuris vadinasi pažangi Amerikos lietuvių meninė veikla. Tai — ypač turtingas Lietuvių kultūros svetur laikotarpis, palikęs savo pėdsakus visoje mūsų pažangaus, demokratinio meno istorijoje. „Aido" choro gyvenime ir veikloje ryškiai atsispindi visi reikšmingiausi užsienio lietuvių pažangiosios kultūros istorijos reiškiniai.

Prieš penkerius metus buvo išleistas sukaktuvinis „Aido" choro albumas, kuriame stengtasi aprėpti kuo daugiau aidiečių gyvenimo įvykių, pristatyti visus tuos, kas nusipelnė chorui ir apskritai pažangiai užsienio lietuvių meno saviveiklai. Nė vienas JAV lietuvių choras nesusilaukė tokio didelio reprezentacinio leidinio, kaip niujorkiečių „Aidas". Jame surinkta daug naujos, mažai žinomos arba užmirštos informacijos.

Tačiau, kaip tai buvo rašyta ir „Laisvėje", ir šiame albume, ne viskas teisingai ir pilnai prisiminta. Pavyzdžiui, nepapasakota apie populiarų aidiečių kvartetą, kuris ilgą laiką buvo laukiamas visose pažangiečių scenose. O to kvarteto dainininkės galėtų papasakoti per „Laisvę", kaip jos koncertuodavo. Tai papildytų choro istorijos vaizdą. Turbūt yra ir daugiau aidiečių, kurių veiklą reikėtų prisiminti. Per praėjusį laiką buvo parašyta dar apie kelis albume paminėtus „Aido" mokytojus ir solistus (pvz., prieš keletą metų mirė vienas iš choro mokytojų Jurgis Kazakevičius, tada ir pateikta jo biografija). Bet dar reikėtų paieškoti žinių apie ilgametį „Aido" chorvedį Joną Veličką, kuris veliau dirbo su pažangiu lietuvių choru Floridoje, po to dar gyveno Kalifornijoje, vertėtų gal parašyti apie buvusį populiarų „Aido" solistą Praną Stankūną, kurį laiką ir vadovavusį chorui, prisiminti dar kai kuriuos kitus choro solistus ir veikėjus.

Juk būtų pats laikas „Laisvėje" skirti vietos Niujorko „Aido" choro 75-mečiui. Tai — ne tik vieno žmonių būrelio pagerbimas, bet ir pažangios meno saviveiklos nuopelnų prisiminimas, mūsų kultūros palikimo įprasminimas. Laikas greit bega, rugpjūtis nebe taip jau toli.

Laisvietis

Mildred Stensler

Victor Becker

Aldona Devetsco

"AIDO" KVARTETAS

Sėdi: Nelė Ventienė, Nastė Bukniene. Stovi: Onutė Čepulienė, Kastutė Rušinskienė.

Malonios viešnios

New Yorke lankosi Onutė Babarskienė su dukra Irena iš Calamazoo, Mich. Atliko eilę reikalų, ir ta proga pasimato ir su draugais, kurių juodvi turi daug, nes prieš keletą metų gyveno New Yorke.

Onutė Babarskienė buvo uoli mūsų organizacijų veikėja. Ji darbuodavosi Moterų klube, Aido chore ir kitose organizacijose. "Laisvės" didžiuose renginiuose padėdavo atlikti sunkų šeimininkės darbą.

Viešnios žada čia ilgiau pabuvoti; tai bus progos su jomis pabendrauti. Tiesa, Onutė su grupe vyks į Lietuvą. Atlankys gimines, draugus. Mes linkime Tau, miela Onute, geros ir linksmos viešnagės.

N.B.

MIRĖ
ADOLFAS GILMANAS

Liepos pradžioj mirė Adolfas Gilmanas, sulaukęs 90 metų amžiaus.

Velionis buvo "Laisvės" geras draugas. Jis rašinėdavo, ne tik "Laisvei", bet ir "Tiesai. Buvo 1-osios kuopos sekretorius. Priklausė L D S, ir A L L D. Taip pat buvo jų korespondentas. Ilgus metus sekretoriavo Dariaus-Girėno komitetui. Jis buvo gabus piešėjas-karikatūristas. Iš amato jis buvo plaukų kirpėjas (barber). Per ilgus metus jis dirbo New Yorke viešbutyje.

Šią liūdną žinią pranešė jo dukra Karolina, kuri jį ir slaugė iki mirties.

Gaila gero draugo. Nuo mūsų, kurie jį pažinojame, artimiesiems reiškiame užuojautą. **N.B.**

MIRĖ

Birželio 19 d. savo namuose, sulaukęs 73 metų staiga nuo širdies smūgio mirė Osvaldas Bogdanas. Prieš daug metų dirbo "Laisvės" spaustuvėje, linotipininku. Dainavo Aido chore. Atsilankydavo į laisviečių parengimus ir pagal išgalę laikraščiui paaukodavo.

Šią liūdną žinią pranešė žmona. Užuojauta visai šeimai. **N.B.**

MIRĖ
KAROLIS BENDERIS

Buvau pasiryžusi kai ką parašyti apie Karolį Benderį, bet nerandu apie jį daugiau medžiagos. Maniau daugiau rasti bent vietovę, kur Lietuvoje buvo gimęs. Bet į Lietuvių Darbininkų Draugiją įsirašymo lakšte pažymėta tik, kad Benderis gimęs Lietuvoje 1900 m. sausio 30-ąją.

K. Benderis mirė 1987 m. birželio 10 d. nuo plaučių uždegimo-pneumonia. Jis jau krūtinėje turėjo širdžiai varikli-pace maker, kurio pagalba keletą metų gyveno, kaip visai sveikas, gerai jausdamasis.

Velionis buvo labai gero būdo, draugiškas ir visada reikalui esant visiems pagelbėdavo.

Buvo aktyvus Lietuvių Darbininkų Susivienijimo ir Lietuvių Literatūros Draugijos nariu. Taip pat per daugelį metų buvo **Laisvės** leidėjų direktorium.

Prieš mirtį giminaitei Stellai Mažeitavičius, gyvenančiai New Jersey paminėdavo, kad nenorėjo buti laidotuvių koplyčioj pašarvotu, bet, kad tuoj būtų sukremuotas.

Darbuojantis su Karoliu mūsų organizacijose, pastebėtina, kad jis buvo nuoširdus draugas, nuoširdus laisvietis.

Jam nebuvo joks darbas persunkus kur buvo reikalas, ten jis padėjo.

"Laisvės" direktoriuose jis turėjo savo nuomonę ir ją draugiškai taktiškai pareikšdavo.

Mūsų veikloj su kuriais jis darbavosi ilgai mes jo nepamiršime. Labai gaila, kad mūsų gretos retėja. O naujiems bus sunkus sprogas užpildyti. **N.B.**

Dėl jo mirties užuojautas pareiškia —

O. Čepulienė	$2.00
B. Malin	1.00
N. Ventienė	1.00
A. Yakštienė	1.00
O. Margo	1.00
E. Yeskevičiūtė	1.00
H. Yeskevičiūtė	1.00
W. Yuskovic	1.00
E. Yuskovic	1.00
A. A. Anderson	1.00
V. Žilinskas	1.00
N. Buknienė	1.00
E. A. Shumbriai	1.00
S. Stasiukaitienė	1.00
K. Petrikienė	1.00
A. Petrika	1.00
N. Petrik	1.00
H. Yuška	1.00

Detroit, Michigan

Atsimenate?

Atsimenate klubietę Stephanie Sawchuk? Ji jau seniai besilankė Klubo susirinkimuose. Sužinojome, jog ji dabar gyvena Oakland Care Center, kambarys 142, 30030 Greenfield Road, Royal Oak, Michigan, tarpe 12 ir 13 mylios.

Birželio 12 d. ji minėjo savo 94 metų sukaktį. Ji būtų labai dėkinga, jei klubiečiai ją aplankytų. Neseniai mudvi su Alice Sharkiene ją aplankėme. Ji buvo gerai nusiteikus; nereiškė jokių nusiskundimų, buvo linksma mus pamatyt. Jos vienintelė dukrelė mirusi. Ji labai dėkinga, kad žentas ir anūkai ją šiuose namuose prižiūri.

Bowleriai

Detroito LDS bowleriai gegužės 15, 16 ir 17 d. d. dalyvavo LDS 36 Kėglio turnyre Arlington Heights, Illinois. Grįžę sakė, jog visi linksmai praleido dienas; jie buvo gražiai į turnyrą priimti. Sacal trofejų laimėjo Detroito LDS vyrai; Detroito moterų trofejų laimėjo Chicagos Mamytės.

Birželio 7 d. Detroito bowleriai savo bankete Detroito Lietuvių klube skaniai pasivalgė, vaišinosi ir pasidalino laimėjimais. Po banketo klubiečiai-bowlerininkai, Alfons Rye ir Albert Stacey, išvalė visą Klubo salę, net išblizgino grindis.

Baigė mokslą

Klubietė Janice Brazas birželio 13 d. baigė prekybos mokslą Detroit College of Business, laimėdamas administracijos laipsnį. Kadangi jos tėveliai Al ir Brazas bei jos broliukas Johnny gyvena Jensen Beach, Florida, ir negalėjo laipsnio suteikime dalyvaut, juos atstovavo Alfons ir Emma Rye.

Sveikiname

Liepos 17 d. Detroito Lietuvių klubo vyriausioji šeimininkė Antonette Garelis minės savo gimtadienį. Sveikiname mylimą Antonette ir jai linkime daug linksmų dienų.

* * *

Rugpjūčio 10 d. klubietė Tillie Cotton-Katinas minės savo gimtadienį, o rugpjūčio 15 d. Alex Ratkus minės savo 93-iuosius metus.

Viršminėtieji yra pavyzdingi **Laisvės** skaitytojai ir rėmėjai. Jiems linksmų dienų!

Įdomi kelionė

Klubiečiai Alice ir Albert Stacey-Stasiukėnai birželio 18 d. atliko ilgą kelionę traukiniu. Jie aplankė savo dukrą Kathy ir žentą Tom bei mažytę anūkę gyvenančius Rhode Island valstijoje. Viešėjo ištisą savaitę. Džiaugėsi, kad važiuoti traukiniu buvo labai malonu.

Mirimai

Birželio 11 d. širdies priepuolio ištiktas mirė Pranas Stanionis, sulaukęs 83 metų amžiaus. Velionis į JAV atvyko 1949 metais. Per tūlą laiką buvo Camelot Convalescent namuose, Livonia, Michigan, bet mirė St. Mary's ligoninėje. Buvo pašarvotas Charles Step-Stepanausko laidotuvių namuose, 18425 Beech Daly, Detroite. Palaidotas birželio 15 d. Woodmere kapinėse. Laidotuvių namuose kun. Babonas iš Šv. Antano Bažnyčios atliko atsisveikinimą.

Paliko dideliame nuliūdime anūkę Albena Stanionis Litvin ir jos šeimą, taip pat Lietuvoj paliko žmoną, dukrą ir žentą, gyv. Ukmergėj ir kitą dukrą Vilniuje.

Velionis buvo brolis mirusio Jono Stanionio, kurį detroitiečiai gerai pažino.

* * *

Birželio 26 d. mirė Billy Rye (Rugienius), 52 metų amžiaus, taip pat nuo širdies smūgio. Laidotuvės įvyko birželio 30 d. Traverse City, Michigan.

Velionis buvo Alfons Rye jauniausias brolis.

Dideliame nuliūdime paliko žmoną ir keturis vaikus: keturis brolius: Alfons Rye, John, Tony ir Pete.

Mane informavusi Emma Rye sakė, jog Rugienių šeimoj buvo devyni broliai: penki jau mirę, liko viršminėtieji keturi. Velionis buvo jauniausis, o Alfons Rye-Rugienius seniausias.

* * *

Birželio 30 d. Camelot Convalescent namuose, Livonia, Michigan mirė Feliksas Motuzas, sulaukęs 96-erių metų amžiaus. Buvo pašarvotas Charles Step-Stepanausko koplyčioje, 18425 Beech Daly, Detroite. Palaidotas liepos 3 d. Woodlawn kapinėse. Paliko nuliūdime dukrą Mirgą Michaels, žentą ir anūkę Lenora Freeborn bei jos šeimą.

Velionis į JAV atvyko 1913 metais; priklausė prie daugelio organizacijų; rašydavo į laikraščius Sandarą ir Naujienas, Vienybę, Tėvynę ir kitus laikraščius.

Priklausė ir dainavo Detroito Dailės chore; priklausė prie SLA, Sandaros Lietuvos Šaulių organizacijų. Laidotuvės buvo laisvos; atsisveikinimo prakalbas pasakė keletas įvairių organizacijų atstovų.

Jau sensta

Detroito Lietuvių klube yra trys šeimos, kurios nemokamai daug dirba Klubo gerovei, ypatingai tvarko virtuvę. Bet jie jau sensta . . . Štai, Estelle ir Jonas Smith-Smitrevičiai minėjo savo vedybinio gyvenimo sukaktį birželio 4 d. Jie susituokę gyvene 49 metų.

Liepos 27 d. Emma ir Alfons Rye-Rugieniai minėjo savo 47 vedybinio gyvenimo sukaktį, o rugsėjo 13 d. Antonette ir Kęstutis Garelis minės savo 40 metų sukaktį.

Nors visi sensta, bet dar tebeturi daug energijos ir visi sveiki. Mes visi juos sveikiname jų sukaktuvių proga ir jiems linkime dar daug linksmų metų.

Stefanija

BALTIMORE, MD.

PERSODINO ŠIRDĮ IR PLAUČIUS

Baltimore, Md. Joan Rodgers Hopkins universiteto klinikos chirurgai padarė unikalią operaciją, kuri truko daug valandų. 28-erių metų pacientui, sunkiai sirgusiam plaučių liga, jie persodino širdį ir plaučius. Po to jo paties sveika širdis buvo persodinta kitam ligoniui.

Kaip paaiškino klinikos atstovė, toks sudėtingas kelias buvo pasirinktas todėl, kad šiuolaikinė medicina "kol kas neturinti pakankamos vien plaučių persodinimo patirties ir iki šiol tokių operacijų rezultatai neguodžia". O operacijos, kuriose tuo pačiu metu persodinama širdis ir plaučiai, universiteto klinikos specialiame skyriuje daromos nuo 1982 metų.

PAIEŠKO LIUTKAUS OTARO

Gerb. "Laisvės" redakcija,

Kaip dauguma Lietuvių aš irgi turiu giminių JAV, su kuriais jau treti metai nutrūko ryšiai.

Kol gyvas buvo dėdė Liutkus Otaras, Prano, kuris su šeima gyveno nuosavame name Cleveland, Ohio valstyjoje, palaikėme glaudžius ryšius. Jam mirus 1969 m., jo žmona Teresė parašydavo sveikinimus didžiųjų švenčių proga. Dabar jau treti metai, kai nėra iš jos jokios žinios.

Jų vaikai Liutkutė Aldona ir Liutkus Algirdas su šeimomis lyg gyvena New Yorke, tačiau jų adresų mes neturime.

Prašytume Jūsų tarpininkavimo nustatant jų tikslius adresus.

Iš anksto dėkoju. Mano adresas:

A. Povilonienė
Liepų 3-3
Molėtai Lithuania
USSR

Lyon, Prancūzijoje. — Ilgokai užtrukusi byla prieš Pas. karo metu čia buvusį vokiečių Gestapo viršininką Klaus Barbie pasibaigė prisiekusiųjų tarybos sprendimu nuteisti jį kalėjimu iki gyvos galvos už prasižengimus žmoniškumui. Nuteistas yra 73 m. amžiaus. Aiškindamas, kad jis buvęs prievarta pargabentas iš Bolivijos (kurion jis pateko po karo JAV žvalgybai padedant), kaltinamasis bylos eigoje nedalyvavo.

LAISVĖS SKAITYTOJAMS

Gauname laiškų, kad **Laisvė** vėluoja. Taip. Bet ne vien iš mūsų kaltės. Jūsų prisiųstuosius raštus — korespondencijas gavę pasiunčiame į spaustuvę sutvarkyti ir spausdinti. Deja, ten užtrunka. Jie mums aiškina, kad trūksta darbininkų, be to, spaustuvėje ne viena "L" gaminta. Tokia tai padėtis.

Mieli draugai, turėkim kantrybės. Prie dabartinių sąlygų svarbu, kad **Laisvė** gyva, nors ir vėluodama, pasiekia skaitytojus. Bandysime šį reikalą pagerinti.

Laisvės Administracija

Maskva. Viena šio miesto gatvių nutarta pavadinti buvusio Švedijos premjero Olof Palme vardu. Premjeras Palme kovojo už pasaulinę taiką ir vadovavo veiklai, nukreiptai prieš branduolinę ginkluotę. Jis tapo atentatininkų auka. Jo žudikai dar nė dabar nesurasti.

BANDOMASIS LAIKOTARPIS VAIRUOTOJAMS

VFR nuspręsta realizuoti eilę priemonių saugumui keliuose stiprinti. Nuo šių metų pradedantiems vairuotojams įvestas bandomasis 4 metų laikotarpis. Per šį laikotarpį jie neturi gauti pastabų ir privalo patvirtinti savo teisę būti vairuotojų bendrijos nariais. Ši priemonė neatsitiktinė — statistika teigia, kad tarp įvykusių avarijų kaltininkų 75 procentus sudaro pradedantys vairuotojai.

SAN PAULO GATVĖSE

Automobiliai vienoje centrinių San Paulo (Brazilija) gatvių. Virš pastato — automobilių „karaliaus" Fordo reklama.

IŠ „GIMTOJO KRAŠTO" REDAKCIJOS

Pabaiga iš 2pusl.

vairuotoją Juozą Bendžių. Įprasčiausias jam maršrutas: redakcija — Spaudos rūmai, kur „Gimtasis kraštas" ir išvysta šviesą. Čia jį tvarko, puoselėja korektorės Rafaelės Lauciūtės pastabios akys, tvirtos, nagingos metranpažo Viktoro Bachano rankos. O atkeliauja spaustuvėn mašinraščių pluoštai su „Gimtojo krašto" grifu iš dar vienų labai įgudusių — mašininkės Jadvygos Šidiškienės rankų. Jaunesni gali pavydėti jų darbštumo, kruopštumo. Sigitos Jacinevičienės rankose — „G. k." angliškasis puslapis, Julijos Mušinskienės — kultūros skyrius...

O kas vis dėlto patys svarbiausi, būtiniausi žmonės, kad laikraštis būtų skaitomas? Be abejo, skaitytojai. Nėra jų — nėra laikraščio.

Per pusmetį „G. k." tiražas padvigubėjo. Du trečdaliai jo tenka skaitytojams Lietuvoje. Džiaugiamės — ketvirtadienio rytą prie spaudos kioskų eilutė, ir eilinis numeris paprastai išperkamas jau iki pietų.

Leonardas Aleksiejūnas

REDAKCIJOS PRIERAŠAS:

Mes čia jau patys atradome kukliausią redakcijoje žmogų. Tai šio straipsnio autorius — Leonardas Aleksiejūnas. Jau dešimt metų, kai dirba redakcijoje, ir apie save — nė šnipšt. Tai irgi informacija ir, beje, labai iškalbi.

KELIAS Į TAIKĄ SUNKUS – ALTERNATYVOS NĖRA

Pasikalbėjimas su Afganistano liaudies demokratinės partijos CK generaliniu sekretoriumi Nadžibu

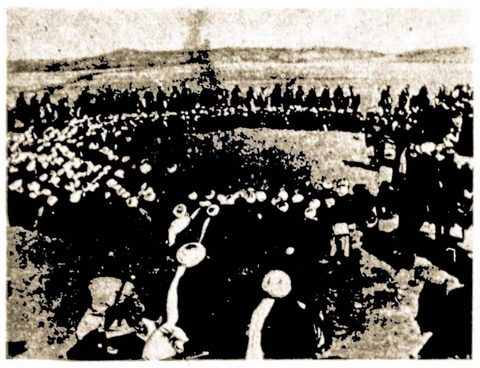

Kalbėjomės ALDP centro komitete. Afganistano karalių rūmai. Šalia aikštėje ant postamento užkeltas tankas. 1978 metų balandžio mėnesį revoliucionieriai juo šturmavo ir užėmė monafcho citadelę. Balandžio revoliucija — lemtingas įvykis Afganistano istorijoje.

Nedidelis kambarys. Palilgas stalas. Ant jo arbata, riešutai, džiovintos razinos. Ant sienos — Afganistano žemėlapis. Draugas Nadžibas kviečia sėstis.

1986 metų gegužės mėnesį ALDP centro komitetas Nadžibą išrinko CK generaliniu sekretoriumi. Iki tol buvo partijos CK politinio biuro narys, valstybės saugumo komiteto pirmininkas. Jis gimė Paktijos provincijoje. Tėvas kurį laiką dirbo Pakistane, Pešavaro mieste. Kai Afganistane susikūrė Afganistano liaudies demokratinė partija, Nadžibas su jaunatvišku entuziazmu įsijungė į jos gretas, į kovą prieš monarchijos režimą. 1978 metais aktyviai dalyvavo Balandžio revoliucijoje. Dabar jam 40 metų.

Draugas Nadžibas papasakojo apie situaciją šalyje, atsakė į klausimus.

Klausimas. Rytoj Kabule praidės žurnalistų ir kitų kūrybinių sąjungų bendras suvažiavimas. Jame Jūs padarysite pranešimą. Tai rodo, kad kūrybinėms jėgoms skiriate daug dėmesio. Senas posakis teigia, kad karo metu mūzos tyli. Kokią prasmę Jūs posakis turi Afganistane šiandien, kai vyriausybė ryžtingai pasuko taikos kelią?

Atsakymas. Mūzoms visada geriau taikos metu. To mes ir siekiame. Bet taika pati neateina. Ją reikia iškovoti. Kūrybinės mūzos padėjo mums įvykdyti Balandžio revoliuciją, atlaikyti užsienio imperialistų ir vietinių reakcionierių puolimus, o dabar padeda įgyvendinti nacionalinio susitaikymo ir taikos politiką. Pagal SNO statistiką iki Balandžio revoliucijos Afganistanas pagal išsilavinimą užėmė 127 vietą, pagal studentų skaičių — 102 vietą, pagal medicininį aptarnavimą — 119 vietą, pagal laikraščių tiražus — 108 vietą tarp besivystančių šalių. Tokį palikimą gavome iš karalių ir emyrų. Situaciją pakeitė Balandžio revoliucija. Visi žmonės buvo paskelbti laisvi ir lygūs. Prasidėjo sunkus žygis už ilgaamžio atsilikimo likvidavimą. Liaudies svajonės išskleidė sparnus. Bet užsienio ir vidaus priešai nutarė juos nukirsti. Buvo išprovokuotas brolžudiškas kraujo praliejimas. Dėl imperialistinių užsienio jėgų primesto sunkaus karo be fronto linijos negalime duoti liaudžiai to, ką pažadėjome. Įgyvendinti nacionalinio susitaikymo politiką ir baigti brolžudišką karą — vienintelis teisingas kelias. Alternatyvos jis neturi. Nacionalinio susitaikymo kelias turi sustabdyti kraujo praliejimą, atvesti į taiką, į neutralios ir neprisijungusios Afganistano Demokratinės Respublikos egzistavimą, sustiprinti socialinę teisybę ir žmogaus teises. Naujas politinių veiksmų, diplomatinių pastangų ir ekonominių priemonių kelias nėra visiems priimtinas. Jis grįstas aštrials ir prieštaravimų, ir realybės akmenimis. Priešiškos jėgos naudoja ideologines ir tikras minas. Jie karštligiškai minuoja kelią į taiką, panašiai kaip takus kišlakuose į mokyklas arba prie vandens šaltinių.

...Prieš išvykdamas į Afganistaną, Vilniuje spaudos kioske pirkau anglų kalba Afganistane leidžiamą laikraštį „Kabul nju taims". Jame išspausdintas reportažas apie draugo Nadžibo susitikimą Dželalabade su afganistaniečiais, kurie, paklausę tėvynės ir savo širdies balso, sugrįžo iš Pakistano į savo gimtinę. Perskaitęs jį, prisiminiau savo pirmąją kelionę po Afganistaną prieš 5 metus. Iš Kabulo į Dželalabadą nuskridome kariniu lėktuvu. Ten mums parodė po atkaklių mūšių iš dušmanų paimtus ginklus, pagamintus Anglijos, JAV, Prancūzijos, Italijos ir kitų šalių fabrikuose. Tada revoliuciniu keliu pasukusio Afganistano likimą lėmė patriotų atkakluma ir ginklai. Šiandien įsijungė kitos jėgos. Sausio 15 dieną Afganistane ginkluotos pajėgos vienašališkai visoje šalyje nutraukė karo veiksmus, pakvietė ginkluotų gaujų dalyvius sėsti prie taikos stalo, paskelbė visuotinę amnestiją. Šį proto ir širdies padiktuotą humanišką balsą išgirdo tūkstančiai apgautų arba suklydusių žmonių.

Klausimas. Ką Jūs galėtumėte pasakyti apie naujos politikos žingsnius? Kokie kovos už taiką rezultatai?

Atsakymas. Šiomis dienomis partijos CK politinis biuras, Revoliucinė taryba ir vyriausybė susumavo 70 dienų, praėjusių po sausio 15 dieną paskelbtos nacionalinio susitaikymo politikos, rezultatus. Štai jie: vyriausybinė kariuomenė visoje šalyje nutraukė karinius veiksmus. 34 tūkstančiai afganistaniečių grįžo į tėvynę, 10 tūkstančių dušmanų sudėjo ginklus ir perėjo į liaudies valdžios pusę. Žymi dalis banditų dabar užima laukimo poziciją. Jie nutraukė ugnį ir laukia kas bus. Tai taip pat taikos politikos laimėjimas. Naujoji politika turi didelį poveikį visoms gyvenimo sritims. Padidėjo aktyvumas pramonėje, kaime. Šiais metais numatome mokyklose mokyti 65 procentus vaikų. Į šalies valdymą įtraukta daug naujų žmonių. Į atsakingas pareigas skiriami ir tie, kurie, paklausę mūsų kreipimosi, perėjo į liaudies vyriausybės pusę.

Nacionalinio susitaikymo politika kirto sunkų smūgį užsienio ir vidaus priešų propagandai. Jie, pajutę, kad žemė slysta iš po kojų, padidino ideologines ir karines diversijas. JAV prezidentas Reiganas reikalauja kongreso padidinti karinę pagalbą dušmanams. Pentagonas diversantams dabar siunčia raketas „Stinger". Dušmanai jas nukreipia ir į civilinės aviacijos lėktuvus. Imperialistai skuba suvienyti visas antiliaudines jėgas po viena vėliava, ant kurios, geriau įsižiūrėjus, matyti dolerio kontūrai. Imperialistinės propagandos priemonės sustiprino antitarybinę melo ir šmeižtų kampaniją. Ateityje mūsų laukia dideli sunkumai, bet mes juos įveiksime.

Klausimas. Koks uždavinys šiuo momentu tenka kūrybinei inteligentijai, knygai ir spaudai?

Atsakymas. Mes gyvename svarbių įvykių kupinas dienas. Taika į mūsų namus pati neateis. Už ją reikia kovoti. Žmonių mąstymą ir jausmus visada stipriai veikia poezija, daina, publicistika, teatras. Todėl kultūros veikėjai yra mūsų sąjungininkai. Visais laikais didieji Afganistano rašytojai, muzikantai, filosofai, architektai savo kūriniuose išreiškdavo liaudies svajones ir mintis. Nizami, Džami, Firdousi, Afgani ir kiti svajojo apie lygių ir laisvų (olam i czodagon) žmonių šalį. Tik dabar susidarė sąlygos jų svajonėms išsipildyti. Pradžią tam davė Sauros (Balandžio) revoliucija. Šiandien kiekvienas tikras rašytojas ir žurnalistas, dailininkas ir artistas savo kūryboje išreiškia liaudies nuotaikas. Norėčiau pacituoti mūsų įžymų šių dienų poetą Suleimaną Lajeką, kuris sako, jog šiandien plunksna ir pieštukas Afganistane eina į kovą už taiką ir socialinę pažangą tarsi kareiviai. Mūsų šalyje labai populiarūs yra vieno iš mūsų partijos įkūrėjo ir revoliucinės literatūros pradininko Taraki sukurti žemdirbio Bangos ir jaunuolio Čeliano literatūriniai herojai. Iš jų skaitytojai mokosi, kad atskirai nieko negalima pasiekti. Tai labai aktuali šios dienos problema. Mūsų laikraščiai dabar kasdien spausdina nacionalinio susitaikymo emblemą. Žurnalistai žengia kartu su gyvenimu. Pirmą afganų laikraštį „Alurat ul vusko" („Stipri virvė") leido Saidas Džamolidinas Afgani. Laikraštis ėjo keliomis kalbomis, buvo platinamas ne tik mūsų šalyje, bet ir Indijoje, Pakistane, Irane, Turkijoje, Europoje. Iš šio laikraščio verta pasimokyti gilumo, horizonto platumo, profesionalizmo. Afgani tradicijas perėmė Mirza Abdulali, Machmudas Tarzi ir kiti žurnalistai. Jos gyvos ir šiandien. Spaudos įtaka skaitytojams nuolat didėja.

Klausimas. Kokie įvykiai, Jūsų manymu, šiandien yra svarbiausi Jūsų šalyje, pasaulyje?

Atsakymas. Ir pasaulyje, ir Afganistane dabar svarbiausia pasiekti ir sustiprinti taiką. Visas mąstantis pasaulis pritaria taikioms TSRS iniciatyvoms, jos pastangoms neleisti kilti atominei katastrofai. Afganistano vyriausybės paskelbta taikos programa sutampa su globaline kova už taiką. TSKP XXVII suvažiavimo nutarimai taikos klausimais peržengia jūsų šalies ribas. Sausio 15 dieną mes paskelbėme vienašališką ugnies nutraukimą. Tačiau į šį mūsų kvietimą atsiliepė ne visi. Imperialistinės užsienio jėgos ir užkietėję ekstremistai pabėgėlių stovyklose ir Afganistano teritorijoje nenori sudėti ginklų. Maža to, jie plečia teroristinę veiklą, taip pat bando sujungti visas ginkluotas gaujas. Tai įpareigoja mus būti budrius. Jėgų mums suteikia žinojimas, jog turime nuoširdų ir patikimą kaimyną šiaurėje — Tarybų Sąjungą. 1919 metais Afganistano emyras Amanula Manas parašė Leninui laišką, kuriame pageidavo palaikyti draugiškus ryšius su Tarybų šalimi. Greitai atėjo atsakymas. Leninas ir Kalininas pasiūlė pasikeisti diplomatiniais atstovais. Nuo tada mūsų — Tarybų Sąjungos ir Afganistano — santykiai yra draugiški ir tvirti, nors imperialistinės jėgos ne kartą bandė sugriauti mūsų draugystę. Tai labai svarbus veiksnys, padedąs mūsų šalies tautoms žengti pažangos ir taikos keliu.

— — —

Pokalbiui pasibaigus, draugui Nadžibui padovanojau nacionalinę lietuviškę juostą, pasakiau, kad taip darau pagal seną lietuvių liaudies tradiciją, turinčią simbolinę prasmę.

— Nuri dida, todži sar! Jūs mums artimi kaip mūsų akys! — pasakė jis.

Kitą dieną draugas Nadžibas, prieš prasidedant Afganistano žurnalistų, rašytojų ir kultūros darbuotojų II suvažiavimui, visai salei audringai plojant, įteikė kultūros veikėjams ordinus ir medalius už jų indėlį stiprinant šalyje liaudies iškovojimus. Kai buvo paskelbta žurnalisto Rachimo Orios dirbančio „Hakitat Sarbies" laikraščio redakcijoje, pavardė, salėje plojimai nutilo. Draugas Nadžibas, nusileidęs į salę, priėjo prie vežimėlyje sėdinčio vyro juodais akiniais ir ant jo krūtinės prisegė ordiną. Žurnalistas prarado regėjimą ir buvo sužeistas į kojas po to, kai Afganistano vyriausybė paskelbė nacionalinio susitaikymo politiką ir vienašališką karo veiksmų nutraukimą. Salėje viešpatavo tyla, ir niekas nedrįso pirmas jos pažeisti. Paskui staiga pratrūko plojimai, panašūs į pergalės saliuto garsus. Apdovanoto žurnalisto veidu perbėgo saulės spindulys.

Albertas LAURINČIUKAS

Kabulas, 1987 m. kovas

Pabaiga. Pradžia Nr. 180 (13199).

LAIŠKAS IŠ CHICAGOS

KLASINIŲ KOVŲ UNIVERSITETUOSE

Buržuazijos valdomoje Lietuvoje retam kuriam neturtingų tėvų vaikui pavykdavo baigti pradinę mokyklą, o kaimų grytelninkų vaikams, jeigu porą žiemų pasimokydavo, tai ir viskas būdavo. Man buvo kitaip.

Pokario metais iš Amerikos atvykusi teta Salomėja Žebrienė, kurios name Panevėžyje gyvenome, buvo dievobaiminga moteris. Kai, baigęs pradinę mokyklą, džiūgaudamas parsinešiau baigimo pažymėjimą, teta nei iš šio, nei iš to sugalvojo, kad iš jos Jonuškų šeimos ar mano tėvo Jokubkų šeimos reikėtų turėti nors vieną kunigą — jos mirusio vyro atminimui. Na, ir pasisiūlė mane išleisianti į kunigus su sąlyga: ji dengs mokslui išlaidas, rengs, rūpinsis apavu, bet kad gyvenčiau pas tėvus ir jie mane maitintų. Nors mano tėvai buvo ateistai, bet sutiko. Aš juo labiau sutikau — svarbu, kad teks mokytis gimnazijoje, būti uniformuotu gimnazistu.

Galvojant, koks aš būsiu pavyzdingas kunigas, mylėsiu žmones, jie mane mylės, bučiuos ranką, pradėjo imti net nemiga. Nebūsiu toks akiplėša, kaip Kupreliškio klebonas Jonas Deveikis. Tas neturtingų mirusių parapijiečių nė nepakrapindavo bažnyčioje, o turtingiesiems atnašaudavo pamaldas, kviesdavosi juos į kleboniją papuotauti. Aš, sakiau sau, per šventes į kleboniją kviesiu pačius neturtingiausius parapijiečius, pavaišinsiu juos lašiniais, prie arbatos duosiu pyrago. Tai buvo vaiko svajonės, kurios nuvyto susidūrus su negailestinga realybe. Kunigu netapau.

Kai rudeniop įstojau į gimnaziją, mane pagavo moksleiviškų nuotaikų gyvenimas mokyklos koridoriuose ir klasėje, sporto salėje ir šokių vakareliuose. Kaip paprastai esti bendraamžių paauglių būryje, ir šėlau, ir juokus krėčiau kaip visi kiti, visiškai pamiršdamas, jog būsiu kunigas. Perėjęs į trečią gimnazijos klasę, netgi įsižiūrėjau bendraklasę. Kartą, palydėjęs ją, grįždamas namo išsigandau — juk turėsiu tapti kunigu...

Pavasarį atbudo gamta, viskas sužaliavo, išsprogo medžiai, pražydo gėlės. Jasnagurkoje, grojant karo pulko orkestrui, prasidėjo moksleivių piknikai, po pamokų išvykos į gamtą. Vieną gražią šeštadienio popietę motinai beveik proašaras pasakiau: geriau eisiu į kaimą pas buožes tarnauti, bet kunigu nebūsiu.

Mano tėvai buvo protingi žmonės. Motina nenustebo, bet kad baigęs mokslo metus ruošiausi eiti į kaimą pas buožes tarnauti pusberniu, pabarė ir ėmė raminti. Girdi, išėjus į kunigus, nebūtina būti kunigu. Toliau ji man pasakojo: kad ir kokį mokslą išeičiau, kunigo ar kitokį, juodadarbiu būti nereikės. Nežiūrint kokį ir kiek mokslo žmogus turi, — agitavo motina — gyvenime jis labai daug padeda ir labai pravartus.

Po šio pokalbio pasidariau visiškai kitoks, pajutau, kad turiu rimtai galvoti apie ateitį. Į mokslą kibau dar smarkiau. Susitikimai bei pasižmonėjimai su klasės draugais pasidarė antraeiliais dalykais. Ir kai vasarą per atostogas ūkininkaičiai gimnazistai išvyko į kaimus, įstojau į miestiečių paauglių skautų tuntą, kad veltui gaučiau uniformą, įsirašiau į miestiečių jaunimo socialdemokratų organizaciją „Žiežirba", net buvau bepradedąs bendradarbiauti žinutėmis „Žiežirbos" žurnale.

Teta nebūtų buvusi dievobaiminga, jeigu nebūtų pastebėjusi, jog neturiu pašaukimo būti kunigu. Artinantis mokslo metų pradžiai, kai atėjo laikas eiti pas siuvėją pasisiūdinti gimnazisto uniformą (pernykštę buvau išaugęs), ji ir „užgiedojo", jog nutraukianti man subsidijas. Mane ir tėvus tarsi šaltu nepilnamečiais vaikais ir man, pilnamečiui. Pasai tada kainavo po 114 litų, o tėvai kišenėje neturėjo nė vieno atliekamo cento. Susirūpinę puldinėjome ir šen, ir ten, kol ta pati teta pasigailėjo ir sutiko duoti pinigų. Taip ir išvykom į tolimą, nežinomą šalį be cento, be kruopelės chinino, be kruopelės aspirino, nuskurę ir išbadėję.

Būti susipratusiu darbininku yra viepas dalykas, o būti aktyviu darbininkų kovų dalyviu, arba, kaip sakoma, revoliucinių darbininku — visai kitas. Revoliuciniam darbininkui nepakanka suprasti marksizmo-leninizmo mokslą, nepakanka būti pavo įsitikinimus. Revoliucinis darbininkas turi įsisavinti konspiracijos gudrybes, provandeniu apipylė. Viltys baigti gimnaziją nuėjo vėjais. Tėvai irgi susirūpino, ką daryti.

Nuo pat Pirmojo pasauliniо karo Lietuvoje vis dar trūko mokytojų. Panevėžio mokytojų seminarijoje vyresnių klasių studentus net atleisdavo nuo privalomos karinės tarnybos, stropesniems valdžia duodavo po keliolika litų per mėnesį ir stipendijas. Prisiprašiau pažįstamą aštuntos klasės gimnazistą, kad už prieinamą kainą mane paruoštų stoti į mokytojų seminariją. Taip ir įstojau į pedagoginę mokyklą.

Buržuazijai valdant Lietuvą, iš pažangesnių nuotaikų jaunuolių į mokslą prasimuždavo tik tie, kaip žmonės sako, kurie turėdavo laimę. Mano išpuolį skautų tunte prieš karišką muštrą, veiklą „Žiežirboje", o gal ir tetos kam nors paaimanavimą, jog esu netinkamas kunigauti, žvalgyba susekė. Dar neįpusėjus rudeniui, atėjo į klasę seminarijos direktorius Jankevičius ir pasakė, jog esu pašalinamas iš mokyklos. Kodėl? Per senas mokytis mokytoju.

Užsirašiau miesto valdyboje bedarbiu. Ar ilgai būtų tekę su bedarbių pulku stoviniuoti, kad gaučiau per savaitę dieną ar dvi padirbėti, nežinau. 1926 metais žmonės iš Lietuvos ištisomis šeimomis su mažais vaikais gausiai vyko į Braziliją dirbti kavos plantacijose. Vyko bėžemiai, kaimų grytelninkai, mažažemiai, miestų skurdžiai. Negalvojo jie, kas ten laukia: svarbu, kad plantatoriai užmoka už kelionę. Bėgo nuo skurdo Lietuvoje. „Jeigu bus darbo, tai bus ir duonos", — filosofavo žmonės.

Norint veltui išvykti į Braziliją, reikėjo atitikti vieną sąlygą — kad šeimoje būtų trys darbingi žmonės. Mūsų šeimoje buvome trys — tėvai ir aš. Vadinasi, galime vykti. Šeimai reikėjo dviejų užsienio pasų — tėvams su nacionalinės gvardijos seržantas su raudonkelniais kareiviais manęs nepasigalėjo, ypač kai administratorius parodė į mane pirštu, kad esu agitatorius. Atsibudau apipiltas šaltu vandeniu. Be jokių ceremonijų mane, tėvą ir rokiškėną Aleksandrą Snarkį, padėjusį man žemiečius išvesti į streiką, stačiai meste sumetė į sunkvežimį. Atsidūrėme Mokokos miestelio kalėjime, tvankioje, pripelėjusioje kameroje.

Kiti panašūs egzaminai teko laikyti jau pabėgusiam iš kavos plantacijų San Paulo mieste, kai atvyko pirmasis buržuazinės Lietuvos konsulas Brazilijai Petras Mačiulis ir per kažką sugebėjo įtikinti politinę žvalgybą, kad San Paulo pažangių lietuvių legalus judėjimas esąs komunistinis. Policijos represijos buvo žiaurios: judėjimas buvo sugriautas, laikraštis „Garsas" uždarytas, keli judėjimo aktyvistai deportuoti į fašistinę Lietuvą. Man tada pavyko išsisukti, nes žvalgybos vykdytų areštų ir kratų metu buvau licėjuje, mokiausi braižytoju. Tačiau vis tiek turėjau sprukti į Urugvajų nors kuriam laikui.

Kai po pusmečio grįžau, jau laimingai nebeišsisukau. Išdavė policijos šnipas Jonas Gerulaitis. Palyginus, kokį turėjau egzaminą kavos plantacijose, šis buvo ne ką švelnesnis. Ir mušė, ir adatomis panages badė, ir po lediniu vandeniu kišo, kalėjime pasodino vienoje kameroje su kriminalistais, sifilitikais. Šį egzaminą laikiau ne vienas. Drauge Rua Gusmoes kalėjimo narvuose kentė A. Grimža (dabar gyvena Panevėžyje), broliai Lekavičiai (vienas jų dabar gyvena Vilniuje) ir patyręs dar iš Lietuvos laikų revoliucionierius darbininkas Juozas Banionis (žymaus Lietuvoje aktoriaus Donato Banionio tėvas).

Su J. Banioniu buvome vienoje byloje, išketloje už garsininkų veiklą, ir abu kurį laiką drauge kalėjome vienoje kameroje. Jis man išrašė, sakyčiau, revoliucionieriaus diplomą. Girdi, politinis kalinys kalėjime neturi liūdėti vien tik dėl to, kad izoliuotas nuo proletariato judėjimo laisvėje. Gal ir daugiau jis man būtų davęs pamokų, bet išėjo taip, kad jį, kaip Lietuvos pilietį, deportavo į Lietuvą, o manęs, kaip Amerikoje gimusio, Brazilijos žvalgyba nedrįso ištremti į Jungtines Valstijas ir po kurio laiko paleido laisvėn.

Veliau šie du išlaikyti egzaminai man išėjo į naudą. Veikdamas pogrindyje jau žinojau, kas bus, jeigu suims. Suėmimai už bedarbių organizavimą į demonstracijas, už raudonų vėliavų kėlimą ant elektros laidų revoliucinių švenčių išvakarėse, už nelegalios literatūros platinimą tejaudindavo tik tiek, kad kelioms dienoms ar savaitėms būsiu izoliuotas nuo veiklos laisvėje.

Toks buvau, kol gyvenimas atbloškė atgal į Jungtines Amerikos Valstijas. Atbloškė ne į ramų gyvenimą, ne į visuotinės demokratijos šalį, o ten, kur kaip niekur kitur reikalingas darbo žmonių solidarumas, nuolatinė kova už žmogaus ir piliečio gyvybines teises ir reikmes.

Stasys JOKUBKA

Čikagos pažangiųjų laikraščio „Vilnis" vyr. redaktorius

Įvairiaspalvės vėliavos, plakatai, gairelės su Respublikinės moksleivių dainų šventės emblemomis liepos 5 d. rodė kelią į Vilniaus centrinį „Žalgirio" stadioną. Apie tūkstantį šokėjų ir muzikantų čia laukė svečių — žiūrovų.

Į aikštės vidurį išbėgę trimitininkai skelbia Šokių dienos pradžią, kviečia pasirodymui saviveiklininkus. Aukure suliepsnoja šventės ugnis. Pro visus stadiono vartus kaip spalvingi upeliai į aikštę subėga spaliukų, pionierių, abiturientų, jaunimo, pramoginių ir profesinių technikos mokyklų šokių kolektyvai.

„Tėviškės rytas" — taip vadinasi šventės prologas. Visi šokėjai atlieka E. Morkūnienės masinę choreografinę kompoziciją, kuriai muziką parašė A. Bražinskas, žodžius sukūrė R. Skučaitė.

Pirmą kartą svenčių istorijoje žiūrovai regi tokį vientisą kūrinį — šokio kantatą. Pabaigoje saviveiklininkai aikštėje išrašo pasveikinimą Didžiajam Spaliui, kurio 70-ųjų metinių jubiliejui ir skiriama ši Respublikinė moksleivių šventė.

Visas laukas suvilnija rugio varpomis. Šokio „Žvaigždutė" pabaigoje visi subėga į būrį, sudaro didžiulę penkiakampę Spalio žvaigždę. Mažos žvaigždutės švyti ir kiekvieno šokėjo rankose.

Dovydo Filgelio nuotraukos

KANADOS ŽINIOS

Torontiečių kronika

Atostogauja

Sūnų ir Dukterų klubas nutarė susirinkimų nei bingo neruošti per du mėnesius — iki rugsėjo 9 dienos. Nuo tos dienos prasidės klubiečių aktyvumas: kas savaitę trečiadieniais bingo Hilcrest Community Centre.

Pergyveno operaciją

Izabelė Rukienė pergyveno sunkią vidurių operaciją. Randasi Western ligoninėj žymaus gydytojo priežiūroj.

Izabute, mes klubiečiai linkime Tau greitai pasveikti ir dalyvauti kartu su mumis.

Išvyko į gimtinę

Juozas Žukauskas jau seniai ruošėsi vykti į Lietuvą pas savuosius. Liepos 1 dienos jo troškimas išsipildė — išvyko į Lietuvą visam laikui gyventi.

Išvykdamas dėkojo draugams ir bičiuliams už ilgą draugystę organizacijose — Sūnų ir Dukterų, Literatūros Toronto kuopoj (buvo pirmininku). Buvo Taikos Komitete, skaitė anglišką ir lietuvišką pažangiąją spaudą. Išvykdamas paliko aukų Laisvei $200.00 amerikoniškais ir Laisvę užsiprenumeravo į Lietuvą.

Mes klubiečiai linkime Tau, Juozai, daug saulėtų ir linksmų dienų brangiojoje tėvynėje Lietuvoje.

A.I.

Graži išvyka

Birželio 17-oji buvo diena, kuriai buvo ruoštasi jau per kelias savaitės. Tai Sūnų ir Dukterų klubo išvyka. Keliautojų laukė autobusas jau 9 valandą. Aleksandra Guobienė su sąrašu rankoje tikrino keleivius. Jonas Morkis su žmona Ada aprūpino apelsinų sunką, kad keleiviai neištrokštų.

Susėdus į autobusą, visi jautėsi gerai, nes buvo patogu sėdėti vėsioje aplinkoje. Švelni muzika priminė jaunas dienas. Sėdėjome ramiai pasiruošę kelionei.

Autobusas riedėjo puikiai asfaltuotu keliu į atostogų apylinkę. Tuoj atsirado ir vaišių: skanių saldainių, kuriuos Povilas Daugėla atvežė iš Floridos. Jonas Morkis suko filmą. Taip ir bematant atsiradome Elgin House, vasarotojų apylinkėje, prie Joseph ežero. Vieta labai graži. Tai garsioji Muskoka. Tai ežerų ir salų apylinkė.

Pavalgius pietus puošniame Elgin restorane, vykome į Gravenhurst, kur mūsų laukė gražus laivas. Pravažiavome gatvę, pavadintą Dr. Bethune vardu. Dr. Bethune namelyje kiniečiai įrengė muziejų, kuriame dr. Bethune augo. J. Morkis paaiškino, kuo dr. Bethune buvo žymus, kaip jis darbavosi prieš fašizmą Ispanijoj, o vėliau buvo nuvykęs ir į Kiniją, kuomet vyko kova tarp kinų ir japonų. Dirbdamas sunkiausiomis sąlygomis, jis žuvo nuo kraujo apsinuodijimo. Kinai jį labai gerbia. Kinijoje gaminamas filmas apie jo gyvenimą ir jo darbus. Filmo pagaminimas kainuos 16 milijonų dolerių.

Štai mes jau ir prieplaukoje prie Muskoka ežero. Čia mes sulipsime į Lady Muskoka laivą. Laivu plaukėme pustrečios valandos. Plaukėm Muskoka, Russo ir Joseph ežerais. Matėme milijonierių vasarnamius, gražias vilas. Apie juos aiškino laivo kapitono padėjėjas. Savininkai daugiausia amerikiečiai — bankininkai, fabrikantai ir kiti turtuoliai. Jie seniai įsikūrę gražiausioje Ontarijo vietovėje.

Užbaigus kelionę laivu, sėdome į autobusą ir leidomės atgal į Torontą.

Kelione buvo visi labai patenkinti.

Didelis ačiū A. Guobienei, Jonui ir Adai Morkiam, kurie šią išvyką padarė sėkminga.

Malonu, kad buvusieji torontiečiai P. E. Laurusevičiai, dabar gyveną Ottawoje, Kanados sostinėje atvyko pabendrauti su torontiečiais šios išvykos metu. Apgailėtina, kad keli klubiečiai, dėl nesveikatos, negalėjo su mumis bendrauti: tai J. R. Kuktarai, J. Yla, P. Bendžaitienė, M. Pūrienė, I. Rukienė, M. Milerienė. Draugė Bendžaitienė pergyveno akies operaciją. Sveiksta dukrelės globoje. M. Pūrienė kiek anksčiau pergyveno akies operaciją, o dabar turėjo antrą akį operuoti.

Išvyksta atostogų

Birželio 29 dieną J. Kuisienė ir T. Mažeikienė išvyko į Lietuvą praleisti atostogas su giminėmis. O. J. Žukauskas išvyksta Lietuvon apsigyventi.

Linkiu visiems laimingos kelionės.

A. Y.

Vancouver, B. C.

MIRĖ JUOZAS SASNAUSKAS

Birželio 14 d., Vancouver, B. C. senelių namuose mirė Juozas Sasnauskas, pergyvenęs 83 metus.

Nuliūdime paliko dvi dukras, Edną ir Joyce, taip pat brolį Joną.

Juozas buvo gimęs Lietuvoje, Šiaulių miesto apylinkėje. Į Kanadą atvyko prieš 50-tį metų. Tais laikais ir čia siautė ekonominė suirutė. Pastovesnį darbą sunku buvo gauti. Tai ir Juozas dirbo sunkiausius darbus, miškuose ir aukso kasyklose: Thompson, Manitoba, Red Lake, Ontario, Kimberley, B. C. ir kitur.

Sasnauskas buvo malonus teisingas vyras. Remdavo visokią darbininkiškąją spaudą, lietuvišką, rusišką, ukrainų ir kitų kanadiečių.

Juozo artimiesiems ir draugams reiškiame užuojautą.

Olga ir Algirdas Grinkus

MONTREAL, LAVAL, QUE., CANADA

Mirus

Jonui Vilkeliui

Reiškiame giliausią užuojautą jo gyvenimo draugei Janinai ir visiems artimiesiems ir giminėms, gyvenantiems Tarybų Lietuvoje ir Chicagoje, U. S. A., ir visiems draugams, kuriu Jonas daug turėjo draugų, ypač Kanadoj.

O tau, brangus drauge, tegul būna lengva Kanados žemelė, ant kurios daug prakaito išliejai. Mes visuomet prisiminsime tave kaip nuoširdu drauga.

JUOZAS ir dukte LILLY URBANAVIČIAI
VERDUN, QUE., CANADA

VERDUN, QUE., CANADA

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Jau praėjo penkeri metai, kai iš gyvųjų tarpo atsiskyrė mano brangus ir mylimas vyras Rapolas Karalevičius.

Su meile ir gilia pagarba ir su dideliu liūdesiu širdyje aš Tave visuomet prisiminsiu ir Tavo kapą lankysiu, kol būsiu gyva.

Tavo liūdinti žmona
MALVINA KARALEVIČIENĖ

St. Petersburg, Fla.

Po ilgos ir sunkios ligos, kovo 26 dieną mirė Pranas Bunkus. Sirgo plaučių vėžiu. Pranas paliko Lietuvą 1927 ar 1928 metais. Kadangi įvažiuot į Ameriką buvo sunku reikėjo laukt kvotos. Važiavo į Kanadą. Vėliau persikėlė į Ameriką, gyveno Brooklyn, N. Y. Dirbo mašinistu, dalyvavo saviveikloje lošimuose, dainavo Brooklyno Aido chore.

Į pensiją išėjęs persikėlė gyvent į Gulfport, Fla.

Susitvėrus A.L.D.L.D. 45 kp. buvo jos nariu. Dainavo Dainos Mylėtojų chore, iki rimtai susirgo. Buvo Senųjų Piliečių klubo narys, skaitė "Laisvę" ir "Vilnį" ir juos finansiniai rėmė kiek galėjo.

Buvo vedęs; pirmosios vedybos baigėsi divorsu, antra žmona mirė. Išnašliavo apie 6 metus. Liko brolis Valys Bunkus, kuris dabar gyvena Kapsuke, Lietuvoje.

Širdinga užuojauta visai Bunkų šeimai.

* * *

Dainos Mylėtojų choras Klubui paaukojo $50.00. Klubas chorui leidžia naudotis svetaine praktikoms. Ačiū chorui.

* * *

Feliksas ir Helena Habalos padarė narystės lentą, taip kaip mes pirmiau turėjom prieš gaisrą.

Per 14 metų gyvavimo Klubas neteko — mirė 126 nariai. Turime dar 143. Ačiū Feliksui ir Helen Habaloms už jų gražų darbą. Jie aukojo ir medžiagą.

Frank ir Mary Rimeikiai aukojo Klubo reikalams $5. Labai ačiū.

Klubo renginiai visi produktyvūs, pelno lieka gražaus. Dėku geroms šeimininkėms.

* * *

Pereitais metais mirė Adolpas Shultz. Jo žmona Erna, brazilietė. Ji šiomis dienomis grįžo į Braziliją pas savo šeimą. Ji labai su mumis gražiai sugyveno. Ir mums buvo gaila ją išleist. Linkime jai gero vėjo.

* * *

Serga Helen Dobrow, ją ištiko lengvas paralyžius. Yra gydytojo ir vyro Juozo priežiūroj, sveiksta, jau vaikšto.

Helen Šarkiūnienė pergyveno akies operaciją. Džiaugėsi, kad gerai pavyko, akys užgijo, gerai mato. Juodvi yra choro narės. Šarkiūnienė, reikalui esant, pagelbsti virtuvėje. Linkiu ligonėms greit pasveikt.

* * *

Choras labai sumažėjo. Choristai pabugo vasaros karščio, išvažiavo į rytus, kiti į šiaurę.

Choro, nors ir mažas burelis, bet gražiai padainuoja. Tai mokytojos Helen Janulytės nuopelnas.

Choras gauna gražios paramos. Aukojo: Anna Bilinski $20, MaryTony Krissukas $10, Paulina $10.

* * *

Lankykytės kas šeštadienį į Klubo renginius. Pietūs pigūs ir skanūs, choras gražiai padainuoja. Naminius darbus palikyte kitom dienom. Esame pensininkai, laiko galybės. Pasimatom šeštadieniais.

Julija

Hartford, Conn.

Kai atėjo gegužės ménuo, tai mes turėjome daug įvairių pramogų. Daugumai jų gimimo dienas (Birthdays) paminėjome.

* * *

Elena Brazauskienė savo gimimo dieną minėjo gegužės 19 d.; jai suėjo 70 metų; pasikvietė svečių apie 20 žmonių. Gerai pabaliavojome. Elena sako, "Kur taip greitai tie metai dingo? Jau tiek daug metų praėjo, o dar nieko gero neprigyvenau, dar laukiu ko nors geresnio. Svarbiausiai, kad būtų sveikata ir galėčiau dar kartą nuvykti į Lietuvą aplankyti visus gimines ir tas vietas, kur augau ir mokiausi . . ."

* * *

Gegužės 21 buvo Onutės Brazauskienės gimimo diena. Ją irgi puikiai paminėjome, nors kiek pavėluotai. Mat, Onutė norėjo gimimo dieną atžymėti kartu su savo anūkė, Donna B. Jai suėjo 12 m. Labai graži mergaitė.

* * *

Gegužės 25 Elena, Anna ir Charles B. nuvykome į kapines į Waterbury, Conn., papuošėm Walterio Brazausko kapą. Jau 8 metai kai jis atsiskyrė nuo šio pasaulio. Labai graudu prisiminti. Turbūt visi prisimena "Liberty Auditorium", kai Walteris tame name dirbo ir buvo visur aktyvus. Ten taip pat ir jo žmona Elena dainuodavo ir vaidindavo. Aplankėme ir visų pažįstamų kapus.

* * *

Vėliau sustojome pas Mary Ulozas. Labai nudžiugo, sako: "mažai kas mane lanko, Edith Kazlauskas ir jūs, o vietiniai daugiau rūpinasi pinigais . . ."

Mary Ulozas padavė prašymą vykti į Tarybų Lietuvą visam gyvenimui, bet dar negauna dokumentų. Ji sako vienai gyventi labai liūdna. Dabar pradėjo ruošti kvietimą atvykti savo seserietei, kad ji atvyktų, o paskui juodvi kartu skristų į Lietuvą.

Pasisvečiavome, pasilikome ją verkiančią . . . savo vyro ir mūs. Aš esu dekinga visiems už atvirukus ir dovanas.

Iš Elenos Brazauskienės pranešimo

MIRUS

Jonui Vilkeliui

MONTREAL

Reiškiame gilią užuojautą jo žmonai Janinai ir visiems giminėms, jam lai būna lengva Kanados žemelė.

Jonas daug turėjo Kanadoj draugų.

Toronto, Ont. **J. ir A. YLAI**
J. ir A. MORKIAI

Šia proga "Laisvei" aukojame $10.00.

MONTREAL, QUE., CANADA

Mirus

Jonui Vilkeliui

Mes siunčiame giliausią užuojautą jo žmonai Janinai, mirusiojo brolio šeimai, gyvenačiai JAV, trims broliams, sesutei ir jų šeimom, gyvenantiems Lietuvoje ir visiem jo giminėms bei draugams.

A. Šuplevičienė	E. A. Matiukai
O. Veršinskienė	E. Y. Bitneriai
A. A. Mikuliai	E. F. Lukoševičiai
A. M. Kavoliūnai	Popurėlis
M. Karalevičienė	M. M. Laurynaičiai
G. Taruškienė	A. Monstavičienė
J. Urbanavičius	C. A. Juškai
L. P. Kisieliai	A. Critchley
N. Venskaitienė	A. Petrauskienė
M. Šalčiūnienė	F. I. Spaičiai
M. Paragiai	S. Knistautas
J. Naruševičius	V. Knistautienė
V. Baranauskienė	A. Skrupkienė
P. Vekterienė	Meistienė

A. K. Keršiai

ILGIAUSIŲ METŲ

Mildred Kubilius

Iš Kauno nuoširdžiai sveikiname ją, sulaukusią 80 metų, ir linkime geros sveikatos, neišsenkamos energijos, ilgų, ilgų gyvenimo metų, visko, kas telpa žodyje laimė.

Tegu amžinai lieka atmintis tėvų ir artimųjų kraštui.

REGINA ir ALBINAS KUBILIAI

Kaunas, Lietuva

PAVYKUSIOS GASTROLĖS

Vienas iš momentų Maskvos Didžiojo baleto gastrolių metu New Yorke — lietuvis Andris Liepa "Romeo ir Julietos" pastatyme.

New York. — Vietos spauda ir radijas palankiai atsiliepė apie Tarybų Sąjungos Didžiojo teatro baleto gastroles Metropolitan operos scenoje. Kai kurie recenzentai rašė, kad jo pastatymams negali prilygti nei Kirovo baletas iš Leningrado, net nei Paryžiaus operos baletas. Jie ypač iškėlė baleto meninio vadovo Jurijaus Grigorovičiaus nuopelnus.

Tarp newyorkiečiams parodytųjų baletų buvo "Romeo ir Julieta", "Spartakus" ir kt. Jaunas lietuvis Andris Liepa minimas su kitais pasižymėjusiais baleto solistais, kaip Aleksiejus Fadejevič, Jurijus Posochovas, Simon Virsaladze, Aniašvili ir kt.

TRUMPAI

WASHINGTONAS — MELAGIŲ MIESTAS

New York. — Čia išeinantis populiarus dienraštis "Newsday" Amerikos sostinę vienoje savo laidoje pavadino "melagių miestu". Jo korespondentas rašė apie jungtinio JAV senato ir atstovų rūmų komiteto apklausinėjimus, kurių metu savo parodymus jau pateikė pensijon išėjęs generolas Secord, iš pareigų pašalintasis pulk. Oliver North ir jo buvę viršininkai — prezidento nacionalinio saugumo patarėjai Robert McFarlane ir admirolas John Poindexter.

Korespondento nuomone, tų apklausinėjimų metu iškilo daug melagysčių, norint apsaugoti prezidentą, kad būk jis nežinojęs to fakto, jog uždarbis už Iranui parduotuosius ginklus buvo paskirtas remti kontrams — tai yra partizanams, kovojantiems prieš teisėtą Nikaragvos vyriausybę. Ir tai svarbiausia, kad tai vyko tuo metu, kai JAV Kongresas buvo uždraudęs tokią paramą.

Nežinia dar, kaip baigsis tie visi apklausinėjimai ir kokio sprendimo pasieks specialusis investigatorius Walsh, bet šis Irano-kontrų skandalas dar toli gražu nepasibaigęs ir, kaip politiniai stebėtojai mano, tikrai turės neigiamos įtakos ateinantiesiems prezidentiniams rinkimams. Nors prez. Reagan ir aiškina, kad jis nieko apie pinigų davimą kontroms visai nežinojęs, bet viešosios nuomonės rinkėjai skelbia, kad daugiau kaip pusė amerikiečių vistiek mano, kad prezidentas meluoja. Girdėti balsų, kad visi "melagiai" būtų patraukti atsakomybėn.

SAUGUMO TARYBA REIKALAUJA, KAD IRAKAS SU IRANU NUTRAUKTŲ KARĄ

Jungtinės Tautos. Pirmą kartą čia taip atsitiko, kad visi penki nuolatiniai Saugumo Tarybos nariai taip vieningai sutarė. Ir visa Taryba priėmė JAV pasiūlytą ir paskui visų penkių patobulintą rezoliuciją, kuri reikalauja, kad tuojau pat būtų nutraukti karo veiksmai tarp Irako ir Irano. Duodama 30-45 dienų abiem kariaujančiom šalims sugrąžinti savo kariuomenę į anksčiau buvusias tų valstybių sienas ir pasikeisti belaisviais. Jei nebus paklausyta, Taryba grasina uždėti sankcijas.

Irakas, kuris pirmasis pradėjo agresiją prieš Iraną, paskelbė, kad paklus, bet Iranas priešinasi.

TAIWANAS NUĖMĖ KARO STOVIO ĮSTATYMUS

Taipei. — Gynybos ministerija pranešė, kad visoje Taiwano teritorijoje nuimami karo stovio įstatymai, kuriuos 1949 metais buvo įvedęs gen. Chiang Kai-shek. Kartu paleisti iš kalėjimo 23 kaliniai, kurių tarpe buvo ir suimtųjų pagal tuos karinius įstatymus.

Nustojus veikti tiems įstatymams, dabar Taiwane galės legaliai organizuotis politinės partijos. Komunistų partija tebėra uždrausta.

Spauda rašo, kad Taiwano prezidentas Chiang Ching-kuo, Chang Kai-sheko sūnus, kuriam šiuo metu 77 metai amžiaus, prieš išeidamas į pensiją, nori sustiprinti savo partiją ir įsigyti daugiau žmonių pritarimo. Įtakos 38-erius metus veikusių karo įstatymų nuėmime turėjusi ir opozicijos įtaka.

Leningrad. — Karo nusikaltėlis estas Karl Linnas, kuris iš Amerikos buvo prievarta deportuotas į Tarybų Sąjungą, Leningrado ligoninėje mirė po dviejų operacijų, susietų su rimtais širdies, kepenų ir inkstų sutrikimais. Linnas Estijoje 1962 m. už akių buvo nuteistas mirties bausme už jo nusikaltimus prieš žmoniškumą, kai jis vadovavo prie Tartu miesto. Jis buvo kaltinama dėl 12 tūkst. žmonių nužudymo. Prieš mirtį tėvą aplankė dukra iš Amerikos, atvykusi su advokatu Ramsey Clark.

Vatikanas. Popiežius Jonas Paulius II, kaip valstybės galva, priėmė Austrijos prezidentą dr. Kurt Waldheimą, buvusį Jungtinių Tautų sekretorių, kurį žydai kaltina karo nusikaltimais. Dėl to pasaulinėje spaudoje nuskambėjo žydų sukeltas triukšmas. Vatikanas aiškino, kad popiežius yra įsipareigojęs priimti kitų valstybių atstovus, kaip jis yra priimamas tose valstybėse, kuriose lankosi.

BRIEFS

By Ilse Bimba

New York Association for American-Soviet Friendship says:

Once in a great while we get a chance to pass on a great travel bargain to our members and friends. Many have expressed a desire to relax and enjoy the easy life aboard ship. Well, we have gotten this plus the viewing of the most spectacular scenery on earth, namely, the fjords of Norway. We pick up our ship in London, cross the North Sea to Stavahger and sail up the coast as far north as Hammerfest, beyond the Arctic Circle. This journey is an unforgettable trip. It runs along a coastline which has no equal in all the world. In other regions of the world the land that lies north of the Arctic Circle is barren and forbidding, but thanks to the influence of the Gulf Stream the inhabitants of Norway have altered the environment with the luxuriance of the vegetation.

NORWAY FJORDS CRUISE

Stefan Batory

A Fine Name And Tradition

August 9th to August 26th, 1987

18 Days — $1875.00

New York Association for American-Soviet Friendship
1140 Broadway, Suite 401, New York, NY 10001
(212) 686-4832

• • •

People of the United States and people of the Soviet Union are working together on a project for peace — "A People's Appeal for Peace".

At the heart of **A People's Appeal for Peace** is a plea for four initiatives by the two countries:

- ☐ A verifiable comprehensive nuclear test ban
- ☐ A freeze, phased reduction and eventual elimination of all nuclear, chemical and biological weapons
- ☐ A transfer of resources from military to human needs
- An increase of people to people contact

NEW YORK ASSOCIATION FOR AMERICAN-SOVIET FRIENDSHIP
1140 BROADWAY, SUITE 401, NEW YORK, NY 10001
[212] 686-4832

* * *

Initial National Endorsing Organizations

Peace and Solidarity Alliance
Promoting Enduring Peace
US Peace Council
Vietnam Veterans Against the War
Women Strike for Peace
Women's International League for Peace and Freedom
World Fellowship Inc.
Writers and Publishers Alliance for Nuclear Disarmament
Women for Racial and Economic Equality
Christian Peace Conference
Clergy and Laity Concerned
Committee For a SANE Nuclear Policy
Committee in Solidarity with Vietnam, Kampuchea, and Laos
Fellowship of Reconciliation
Gray Panthers
National Council Of American-Soviet Friendship
New Haven Board of Aldermen

Individual Endorsers

Rev. Daniel Berrigan
Rep. George W. Crockett, Jr., *Michigan*
Ossie Davis
Ruby Dee
Miriam Friedlander, *Member, New York City Council*
Bishop Thomas Gumbleton, *President, Pax Christi USA*
Archbishop Raymond Hunthausen, *Seattle, Washington*
Dr. Robert Kurtz, *Chairman, New York Physicians for Social Responsibility*
Bill Perry, *President, International Longshoremen's Association, Local 6*
New York

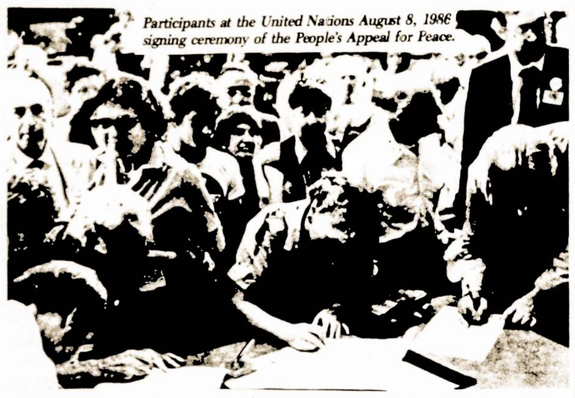

Participants at the United Nations August 8, 1986 signing ceremony of the People's Appeal for Peace.

Whereas the nuclear arms race brings the world closer to war, and both President Reagan and Secretary-General Gorbachev have declared, *"Nuclear war cannot be won and must not be fought,"* and

Whereas the destructive power of nuclear weapons makes war suicidal and war is no longer a means of settling international disputes, and

Whereas strict observance of existing arms control agreements (such as SALT II and ABM) and new practical steps to limit and reverse the arms race are urgently required, and

Whereas development and deployment of space-based weapons would be a mortally dangerous escalation of the arms race,

Now, therefore, We the people of the United States and the Soviet Union, in order to advance peaceful relations between our peoples and improve the security of our countries and of the peoples of the entire world urge

- ☐ **A verifiable comprehensive nuclear test ban**
- ☐ **A freeze, phased reduction and eventual elimination of all nuclear, chemical and biological weapons**
- ☐ **A transfer of resources from military to human needs**
- ☐ **An increase of people to people contact**

This is on a "People's Peace Treaty". Help stop the insane nuclear arms race. Sign the petition or volunteer your help. Get in touch with

NEW YORK ASSOCIATION FOR AMERICAN-SOVIET FRIENDSHIP
Campaign for a People's Peace Treaty
1140 Broadway, Room 401
(212) 481-9119

Laisvės bendradarbiams

Rašydami laikraščiui negailėkite popierio. Praleiskite bent dvi tuščias eilutes, kuriose redaktoriui būtų vietos plunksną įkišti pataisymams. Tas palengvina raidžių rinkėjui, o bendrai paėmus, viską sudėjus krūvon — lengviau ir sparčiau visi darbai atliekami. Sutaupytosios minutės sudaro valandas, o valandos — dienas. Rezultate gaunate greičiau ir gražiau, geriau paruoštą laikraštį.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Agnes Yureff [Yurevičienė]

Mirė 1979 m. birželio 4 d.

Liūdnai praėjo 8 metai, kai mirė mano mylima mamytė ir paliko mane giliame liūdesyje, iš kurio niekad neišeisiu.

Brangi mamyte, ilsėkis ramiai. Mes be Tavęs nuolat liūdėsim ir Tavęs niekados nepamiršim.

Duktė—OLGA ABELES **Sesuo—HELEN KUDIRKA**

Su prisiminimu draugė Olga Abeles "Laisvei" prisiuntė $55

Širdingai dėkojame. **ADM.**

St. Petersburg klubo mirusiųjų narių

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Su liūdesiu širdyse prisimename mielus mirusius klubo narius ir su pagarba minėsime pažangiuosius kovotojus, darbuosimės, kad pasaulyje būtų taika, kad darbo žmonėms būtų geresnis, šviesesnis gyvenimas. Mes pasilikę toliau tęsime jų kilnų darbą.

Lai jiems būna amžina ramybė.

LITHUANIAN SENIOR CITIZENS CLUB
VALDYBA IR NARIAI
St. Petersburg, Fla.

NORWOOD, MASS.

Mirus

Stella Rakutis

Reiškiame giliausią užuojautą velionės dukterims Josephine Fitzgerald, Jennie Rochelle, anūkams ir visiems giminėms čia Amerikoje ir Tarybų Lietuvoje.

OLGA ATTILIO STRAPPONI **VIKTORAS KAVOLIŪNAS**
JULIA DRUZIENĖ **FRANK PREIGIS**
ELIZABETH REPSHIS

WATERBURY, CONN.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

MIRUSIO

Jono Uložis

Kada išaušo pavasario rytas, kada pradėjo žydėti medeliai, gėlės pradėjo žiedelius skleisti, ir Tu, Joneli, palikai mane vieną, išeidamas į amžiną poilsio vietą.

Koks žiaurius likimas, kaip tuščias gyvenimas, kiek ašarų išliejau ir kaip ilgu man vienai be Tavęs, Joneli!

Bet taip jau sutvarkytas žmogaus likimas. Ir Tu, Jonai, ilsėkis ramiai Waterbury Lietuviškame Kalnelyje, o aš ateisiu neužilgo pas Tave.

Lieka išsiilgusi Tavęs, Tavo žmona,
MARĖ ULOZIENĖ

Su prisiminimu draugė Ulozienė prisiuntė "Laisvei" $50 auką.

Aciu širdingai
Adm.

NORWOOD, MASS.

Po ilgos ligos, gegužės 2 d. mirė

Stella Rakutienė,

sulaukusi 90 m.

Velionė į Ameriką atvyko 1913 m. Ji 14 metų gyveno Lowell, Mass. 1927 m. persikėlė į Norwoodą.

Velionė buvo du kartu vedus, jos pirmasis vyras buvo Jonas Budravičius, ir kai jis mirė, ji susituokė su Adam Rakutis.

Nuliūdime paliko dvi dukteris, Josephine Fitzgerald, Canton ir Jennie Rochelle, Foxboro, 5 anūkus ir 9 proanūkius.

Velionė palaidota Knollwood Memorial Park, Canton, Mass.

Per ilgus metus velionė buvo "Laisvės" skaitytoja ir rėmėja. Ji aukodavo visiems laisviečių reikalams.

Mes visi "Laisvės" darbuotojai jos šeimai ir visiems draugams-draugėms, pažįstamiems bei artimiesiems čia Amerikoje ir Tarybų Lietuvoje, reiškiame giliausią užuojautą.

Tegul Jai būna lengva žemelė amžinai ilsėtis.

Ekskursija į Lietuvą

Laisvės Bendrovės Direktorių Taryba ruošia tris turistines grupes vykti pasisvečiuoti Lietuvoje. Kaip paprastai esti Laisvės turistinės grupės Lietuvoje pabuvoja dešimtį dienų. Šiemet irgi tiek pabuvos.

* * *

Antroji grupė išskris iš New Yorko rugpjūčio 27 d., sugrįš rugsėjo 12 d.

* * *

Trečioji grupė išskris rugsėjo 21 d., sugrįš spalio 5 d.

* * *

Norintys su kuria nors grupe vykti skubėkite užsiregistruoti, nes grupėse vietų skaičius robotas.

Norintys daugiau informacijų ir registracijos reikalais kreipkitės į American Travel Service Bureau, 9727 South Western Avenue, Chicago, Ill. 60643. Tel. [312] 238—9787.

Ši kelionė su visu išlaikymu ir išlaidomis kaštuos į abi puses iš New Yorko apie $1810.

Kainos gali pasikeisti, keičiantis dolerio vertei.

All prices are subject to changes, increases and/or Government approvals.

Kartojam: prašome tuojau registruotis, nes vietų skaičius ribotas. Pažymim, kad kelionų dalyviai turės progos aplankyti Kauną, Klaipėdą, Panevėžį ir savo gimtąsias vietas.

Memorial Day

LIŪDINTIESIEMS PRISIMINIMAS

Kapuose minėjimo ir puošimo proga, su gailesčiu liūdžiu ir prisimenu mirusiuosius savuosius gimines ir idėjos draugus ir drauges. Juos neužmiršdamai gerbiu ir jų atliktuosius darbus branginu.

BRONIUS GELGOTAS
San Diego, California

P.S. "Laisvės visam mielam kolektyvui linkiu geriausių pasisekimų, sveikatos visuomeniniuose darbuose ir geriausios valios ryžto kasdieninėse pareigose.

Draugiškai
BRONIUS

Su linkėjimu draugas Gelgotas "Laisvei" prisiuntė $30 auką.

Širdingai dėkojame
ADM.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Jonas Žilinskas

Mirė 1968 m. balandžio 13 d.

Liūdnai praėjo 19 metų, kai mirė mano mylimas vyras. Mane paliko dideliame liūdesyje, iš kurio aš niekad neišeisiu.

Brangusis, ilsėkis ramiai.

Aš tavęs niekad nepamiršiu. Liūdinti **žmona—HELEN**
Sūnus su šeima
dukra su šeima

Prisimindama savo mylimą vyrą draugė Žilinskienė "Laisvei" prisiuntė $25 auką.

Širdingai ačiu, drauge **ADM.**

ST. PETERSBURG, FLA.

Mirus

Petronėlė Lukas

Reiškiame giliausią užuojautą jos šeimai, visiems giminėms, pažįstamiems ir artimiesiems čia Amerikoje ir Tarybų Lietuvoje.

LITHUANIAN SR. CITIZENS CLUB
VALDYBA IR NARIAI

ST. PETERSBURG, FLA.

Mirus

Petronėlė Lukas

Reiškiame gilią ir nuoširdžią užuojautą dukteriai, Violet La Valle su šeima, anūkei Laura La Valle Rowan, anūkui John La Valle ir sesutei Juliai Spaustinaitis, visiems giminėms, artimiesiems ir pažįstamiems čia Amerikoje ir Taryoų Lietuvoje.

J. Aime
J. Andrulis
M. Alexander
V. Alexander
P. ir A. Alekna
W. ir R. Broich
B. ir M. Brennan
T. ir L. Celmer
G. ir G. Cooke
A. Duda
S. Daraska
I. Ginsburg
L. Garate
J. Greblick
J. Gresh
J. ir B. Jocis
H. Janulis
C. ir C. Keutz
S. ir V. Kuzmickas
A. Klimavice
M. Klishus
M. Lavryk
M. ir H. Lucks
A. Lobikas
M. Lahanko
J. ir T. Lukas
F. Mack
C. McSweeney
C. ir J. Newman
L. ir A. Orand
P. Pohovlov
M. ir M. Parker
A. ir M. Raskauskas
L. ir G. Raskauskas
M. Repečka
L. ir L. Rowan
M. ir M. Saric
H. Siauris
A. Staras
W. Strecok
E. Sawick
H. Sharkey
M.Tracey
E. Valley